

Työeläke

2:2017

VENÄJÄN ELÄKELÄISET

Itänaapurissa Viipurin kauppahallin edustalla
82-vuotias Tamara hankkii lisätienestiä
myymällä tulitikkupuntteja ja villasukkia.

Sivu 16

KESKIELÄKE

Suomessa kokonaiseläke
1 632 euroa kuukaudessa.

Sivu 4

TYÖOLOT

Ekonomisti d'Addio nostaa
työolot puheenaiheeksi.

Sivu 7

VEROVAPAAUS

Eläkkeiden verovapaus
katoamassa Aurinkorannoilta.

Sivu 23

*Anna d'Addio
saapuu Suomeen
ETK:n konferenssin
pääpuhujaksi.*

*– Helppoja tuotteita
on yhä vaikeampi
saada. On löydettävä
uusia vaihtoehtoja,
kertoo Eteran koke-
nut sijoitusjohtaja
Jari Puhakka.*

- 3** PÄÄKIRJOITUS
Kelpaahan se, kunhan
saa olla kunnossa.
- 4** KESKIELÄKE
1 632 euroa kuukaudessa.
- 6** KATUGALLUP
Lappeenrannan torin kulmilta.
- 7** EKONOMISTI D'ADDIO:
Toimivat työolot keskiössä.
- 10** KOLUMNI
Tilastoista kirjoittaa
Ville-Pekka Sorsa.
- 11** KOKEMUKSEN ÄÄNESSÄ
Jari Puhakka Eterasta.

- 14** ASIAANTUNTIJA-ARTIKKELI
Eläke-esite lisäsi tietoa
eläkeuudistuksesta.
- 16** REPORTAASI
Venäjällä sitkistellään
pienillä eläkkeillä
- 21** EU:N TIETOSUOJA-ASETUS
voimaan toukokuussa 2018.
- 22** MINÄ VÄITÄN!
Harri Lemmetille sopisi
hajautetumpi järjestelmä.
- 23** VEROTUS
verovapaus katoamassa
Aurinkorannoilta.

*Marketta Ahlström pöimii
hyllästyään ajankohtaisen
kirjakklassikon.*

- 26** PALLO HALLUSSA
- 28** TIEDOKSI
- 29** NIMITYKSET
- 30** KIRJA, JOKA KOLAHTI
- 31** ENGLISH SUMMARY
- 32** UUSIMMAT JULKAISUT

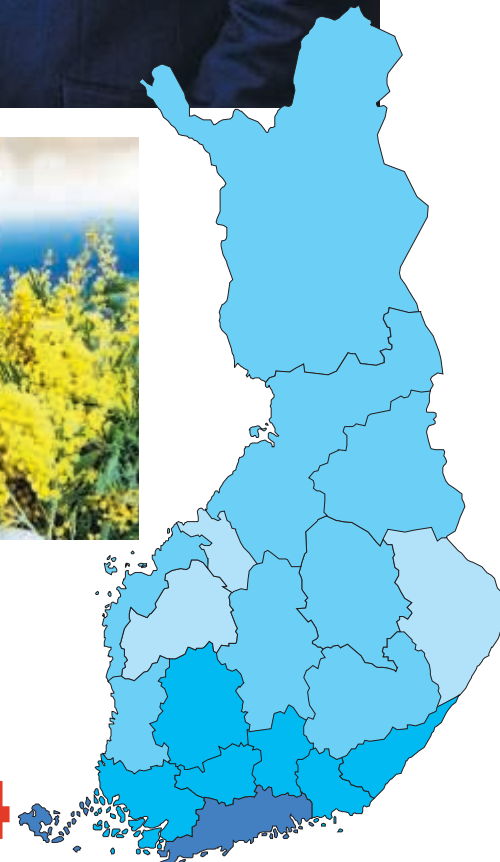

16

*Reportaasi itänaapurista
kertoo venäläiseläkeläisten
arjesta elämänmakuisesti.
Vanhuuseläke Venäjällä on
keskimäärin 220 euroa.*

*Koko maan keskieläke on
1 632 euroa. Mitä tummempi
alue kartalla, sitä suuremmat
ovat eläkkeet.*

4

Työeläke on Eläketurvakeskuksen
julkaisema työeläkealan
ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, www.etk.fi

DIGILEHTI
Työeläkelehti.fi

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Kati Kalliomäki

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ
Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
Marjaana Lundqvist (Eläketurvakeskus)
Anu Suutela-Vuorinen (Elo)
Timo Toropainen (Eläkesäätiöyhdistys)
Esko Torsti (Ilmarinen)
Milla Vailaranta (Etera)
Niko Väänänen (Eläketurvakeskus)
Mika Ylä-Outinen (Keva)

TÄTÄ LEHTÄÄ TEKIVÄT MYÖS
Verner Aalto, Marketta Ahlström, Antti Karkiainen,
Kimmo Kontio, Susan Kuivalainen, Lena Koski,
Markku Laitinen, Vesa Laitinen, Harri Lemmetti,
Kari Lindstedt, Peter Lindström, Juha Metso, Heidi
Nyman, Jouko Ollikainen, Merja Raunis, Outi
Salovaara, Heli Sorjonen, Ville-Pekka Sorsa ja
Sanna Tenhunen.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

ULKOAISUUS JA SIVUNVALMISTUS
Aste Helsinki Oy

PAINO
PunaMusta Oy
paperi UPMFine 100 g/m²

52. vuosikerta
ISSN-L 0564-5808
Helsinki 2017

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.

NO	AIKATILAT	LEHTI ILMESTYY
3	pe 05.05.	ma 05.06.
4	pe 01.09.	ma 02.10.
5	pe 27.10.	ma 27.11.

KANNEN KUVA:
Juha Metso

Kelpaahan se, kunhan saa olla kunnossa

SAIN VIIME VUODEN loppupuolella nimelläni osoitetun kirjeen työnantajaltani kotiin. Se sisälsi eläkeuudistuksesta kertovan esitteen. Voin valehtelematta sanoa, että vasta siinä vaiheessa tajusin ensimmäistä kertaa, että kuulun eläkeikää lähestyvään väestöryhmään. Minä, hädin tuskin aikuiseksi kasvanut!

Se kyllä oli naurattanut jo pari vuotta sitten, kun esimieheni kiusoitteli minua syntymäpäiväni kunniaksi eläkeputken pään hämmöttämisestä – siis jos olisimme eläneet 1980-luvulla. Nauratti siis siksi, että onko Suomessa voitu vielä tuolloin olla niin lyhytnäköisiä, että ihmisiä ajetaan eläkkeelle niin nuorena.

TÄNÄ VUONNA VOIMAAN TULLUT eläkeuudistus laittoi eläkeiän alarajan kipuamaan ylöspäin. Tietenkään muutos ei ollut läheskään kaikkien mielestä mukava ja vastustusta oli ilmassa, mutta jotenkin vaan järkevät suomalaiset muutoksen nielivät.

Kun tutkimme Kelan kanssa suomalaisten käsityksiä eläkeuudistuksesta, piti suurin osa vastaajista eläkeiän sitomista elinajan pituuteen yleisesti oikeudenmukaisena. Samassa tutkimuksessa kävi ilmi lisäksi, että korkea koulutus ja hyvä terveydentila lisäävät todennäköisyyttä olla korkeamman eläkeiän kannalla.

Tutkimuksen mukaan melko yleisesti ymmärretään, että työnteon jatkamisesta alimman eläkeiän jälkeen palkitaan paremmalla eläkkeellä.

SUOMEN RAJAN ITÄPUOLELLA asiat ovat toisin: naisten eläkeikä on 55 vuotta ja miesten 60 vuotta. Yleisesti tiedetään, että eläkeikää pitäisi nostaa muiden maiden tavoin, mutta kansalaisten vastustus on estänyt uudistuksen. Toisaalta venäläiset pitävät aika itsestään selvänä, että eläkkeellä käydään töissä, muuten ei selvitä.

Usein oman maan asiat näyttäytyvät toisenlaisessa valossa heti, kun niihin ottaa etäisyyttä. Ei tarvitse sortua äitelään omakehuun, jos vaikkapa naapurimaan perspektiivistä arvioi suomalaisen eläketurvan vähintään kohtuulliseksi. Se tuo valtaosalle turvatun vanhuuden, jota voidaan pitää onnellisuuden perusedellytyksenä.

Ei mitään luksusta, ei mitään ihmeellisen anteliasta, ei mitään sen kummempaa – eihän tämä työssäkäyntikään sellaista ole, mutta mainiosti kelpaa. ■

Kati Kalliomäki
päätoimittaja
Työeläkelehti.fi
Twitter: @KatiKalliomaki

Karoliina Paatos

KESKIELÄKE 1 632 EUROA KUUKAUDESSA

Suurimmat keskimääräiset kokonaiseläkkeet maksettiin Uudellamaalla Kauniaisissa, pienimmät Etelä-Pohjanmaalla Isojoella. Mitä suurempi keskieläke kunnassa on sitä todennäköisemmin sukupuolten väliset erot ovat suuret.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN | GRAFIikka HEIDI NYMAN

Keskimääräinen kokonaiseläke oli viime vuonna 1 632 euroa kuukaudessa. Mediaanieläke oli 1 405 euroa kuukaudessa.

Tiedot kuvaavat vuoden 2016 lopun tilannetta ja perustuvat Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastoon.

KAUNIAINEN OMAA LUOKKAANSA

Suomen suurimmat eläkkeet maksettiin jälleen kerran Uudellamaalla, missä asuvat saivat keskimäärin 1 942 euron kuukausieläkkeen. Myös Ahvenanmaalla maksettiin maan keskitasoa korkeampia eläkkeitä, 1 761 euroa.

Kaikki muut maakunnat jäävät alle maan keskiarvon. Keskimäärin pienimmät eläkkeet maksettiin maa-

talousvaltaisissa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

Kuntatasolla Kauniainen nousee selvästi yli muun Suomen 3 014 euron keskieläkkeellään. Espoo, 2 224 euroa, ja Helsinki, 2 032 euroa, ovat kakkos- ja kolmossijoilla. Suomen pienin keskieläke on Etelä-Pohjanmaan Isojoella, 1 165 euroa.

– Mitä suurempi keskieläke kunnassa on sitä todennäköisemmin sukupuolten väliset erot ovat suuret. Esimerkiksi Kauniaisissa naisilla on keski-

määrin puolta pienemmät eläkkeet kuin miehillä, kertoo Eläketurvakeskuksen tilastopäällikkö **Tiina Palotie-Heino**.

Kokonaiseläkemeno vuonna 2016 oli 29,7 miljardia euroa, josta työeläkkeitä oli 26 miljardia ja Kelan eläkkeitä 2,5 miljardia. ■

Mitä keskieläke kuvaa?

- Suomessa asuvien, työeläkettä tai kansaneläkettä saavien keskimääräistä kuukausieläkettä.
- Tarkasteluun eivät kuulu osa-aikaeläkettä tai pelkkää perhe-eläkettä saavat.

Utsjoen naisilla miehiä paremmat eläkkeet

SUOMEN JA EU:N pohjoisin kunta on mielenkiintoinen poikkeus myös eläkkeiden näkökulmasta.

Utsjoki on Suomen ainoa kunta, missä naisilla on keskimäärin miehiä paremmat eläkkeet. Naisten eläke oli keskimäärin 1 540 ja miesten 1 527 euroa kuukaudessa.

Utsjoella naisten keskieläke on selkeästi, noin 90 euroa, koko maan keskitasoa korkeampi.

Koko maassa naisten keskieläke oli 1 453 ja miesten 1 848 euroa kuukaudessa. Näin naisten eläke oli keskimäärin 79 prosenttia miesten eläkkeestä.

Utsjoella on 409 omaa eläkettä saavaa henkilöä, 222 miestä ja 187 naista. ■

Keskimääräinen kokonaiseläke maakunnassa, €/kk

- Alle 1450
- 1450–1549
- 1550–1649
- 1650–
- Maakuntakeskus

- Kaikki
- Miehet
- Naiset

Maakunnittaiset erot eläkkeissä 2016

Pohjois-Pohjanmaa	1503	1655	1368
Oulu	1657	1863	1492

Keski-Pohjanmaa	1435	1605	1289
Kokkola	1503	1718	1326

Etelä-Pohjanmaa	1403	1535	1291
Seinäjoki	1588	1787	1431

Pohjanmaa	1537	1743	1360
Vaasa	1691	1940	1486

Kanta-Häme	1602	1807	1433
Hämeenlinna	1668	1902	1488

Pirkanmaa	1599	1829	1413
Tampere	1696	1980	1488

Satakunta	1522	1731	1347
Pori	1550	1775	1373

Varsinais-Suomi	1618	1843	1436
Turku	1714	1990	1516

Ahvenanmaa	1761	2075	1481
Maarianhamina	1941	2371	1608

Uusimaa	1942	2286	1679
Helsinki	2032	2396	1779

Lappi	1524	1653	1404
Rovaniemi	1628	1787	1494

Kainuu	1457	1595	1331
Kajaani	1605	1807	1434

Pohjois-Savo	1483	1616	1368
Kuopio	1604	1774	1470

Keski-Suomi	1532	1713	1377
Jyväskylä	1666	1899	1483

Etelä-Savo	1463	1592	1352
Mikkeli	1545	1714	1408

Pohjois-Karjala	1445	1565	1338
Joensuu	1568	1724	1443

Etelä-Karjala	1571	1794	1385
Lappeenranta	1615	1850	1426

Kymenlaakso	1619	1882	1399
Kouvola	1636	1913	1408

Päijät-Häme	1554	1760	1390
Lahti	1596	1840	1413

Koko Suomi	1632	1848	1453
------------	------	------	------

Näitä kysyimme:

- Riittävätkö rahasi eläkkeellä?
- Voitko parantaa tilannettasi, onko sinulla muita tuloja?
- Kuinka kauan olet ollut eläkkeellä?
- Luotatko eläkejärjestelmän varojen riittävyyteen?

NUUKASTI KUN ELÄÄ

"Se riittää, minkä työllä olen ansainnut."

Keskieläke Lappeenrannassa on 1 615 euroa kuukaudessa. Eläkeläisen tarkalla taloudenpidolla rahat riittävät elämiseen.

TEKSTI JA KUVAT: ANNE IIVONEN

Riitta Paajanen

- 76-vuotias, ammatiltaan perushoitaja.
- Ollut 17 vuotta eläkkeellä.

– Olen tyytyväinen, rahat riittävät eläkkeellä kohtuulliseen elämään. Ei minulla ole tarvetta hankkia ylläilyksiä, veneitä tai muuta.
– Saan myös lesken-eläkettä. Se auttaa kyllä.
– Vuonna 1999 jäin eläkkeellä.
– Eläkettä minulle vielä riittää. Entä vävyllä, tyttärelleni ja lapsen-lapsille? Heidän tulevaisuutensa alkaa vähän huolettaa.

Betty Karhu

- 86-vuotias, ammatiltaan sairaala-apulainen.
- Ollut 26 vuotta eläkkeellä

– Kyllä eläkkeellä pärjää, nuukasti kun elää. Tulen toimeen, kun on oma asunto.
– En tiedä, miten sitten käy jos voimat hupenevat ja tarvitsisin hoiva-apua. Mihin sitä silloin pääsee ja mitä avun saaminen maksaa?
– Vuodesta 1990 olen ollut eläkkeellä.
– En tiedä varmaksi sanoa, kun näitä valittajia riittää. Mie nyt luottaisin kuitenkin.

Raimo Rautiainen

- 69-vuotias, ammatiltaan postinkäsittelijä.
- Ollut viisi vuotta eläkkeellä.

– Kohtalaisen tyydyttävästi tulen toimeen. Tähän asti olen pärjännyt, vaikka eläke ei ole järin hyvä, ei huonokaan.
– Eläke on ansaittu. Enää minua ei kiinnosta työelämä ja työhön meneminen. Eläkkeellä tässä pärjällään.
– Keväällä 2012 jäin, kohta viisi vuotta tulee täyteen.
– Luotan, ihan 100-prosenttisesti. Eläke tulee tilille joka kuukausi.

Sirkka-Liisa Tolonen

- 67-vuotias, ammatiltaan lasten ja nuorten ohjaaja.
- Ollut 13 vuotta eläkkeellä.

– Vaikea vastata. Pärjääminen pelkällä eläkkeellä olisi tiukassa, jos ei olisi säästöjä.
– Ei ole mitään muuta tulolähdettä kuin eläke. Mitään ei jää säästöön, päinvastoin käytän säästöjä elämiseen.
– Jäin eläkkeelle 2004, alkuun osatyökyvyttö-myseläkkeelle.
– Luotan sikäli mikäli voimassa olevat lait pitää. Mutta ainahan lakia voidaan muuttaa.

Teuvo Salonen

- 81-vuotias, ammatiltaan rakennusmestari.
- Ollut 25 vuotta eläkkeellä.

– Ihan hyvin tulen toimeen. Minulle riittää se eläke, minkä olen ansainnut työtä tekemällä.
– Ei meillä ole muita tulolähteitä. Ja jos rahahuolia ilmaantuu, myymällä nykyisen asuntomme pääsemme niistä kyllä eroon.
– Vuodesta 1992 olen ollut eläkkeellä. Silloin lama-vuosina meitä työnnettiin työttömyyseläkkeelle eli kortistoon.
– Olen luottanut tähän asti ja tulen aina luottamaan.

Ekonomisti Anna d'Addio:

Muutoksen keskiössä

TOIMIVAT TYÖOLOJAT

Suomen eläkeuudistus teki järjestelmästä taloudellisesti kestävämmän. OECD:ssä pitkän uran tehnyt ekonomisti Anna d'Addio arvioi, että seuraavaksi tarvitaan koulutus- ja perhepoliittisia ratkaisuja.

TEKSTI: PETER LINDSTRÖM | KUVAT: HELI SORJONEN, LEHTIKUVA

KUKA?

Anna d'Addio

- **Ikä:** 49-vuotias
- **Koulutus:** filosofian tohtorin tutkinnot sekä ekonometriasta että julkistaloudesta.
- **Työ:** työskennellyt tutkijana 13 vuotta OECD:ssä, siirtyy parhaillaan uusiin tehtäviin.
- **Perhe:** aviomies ja tytär
- **Harrastukset:** lukeminen, ruuanlaitto, käveleminen, pilates.

ETK:n konferenssin pääpuhuja

TOHTORI ANNA D'ADDIO saapuu 19. toukokuuta pääpuhujaksi Helsingissä Eläketurvakeskuksessa järjestettävään kansainväliseen tutkijakonferenssiin. Keskustelussa eläketurvan asiantuntijat tarkastelevat työelämän muutosten ja eläkejärjestelmien uudistusten vaikutuksia eri puolilla maailmaa.

Tutkijoista d'Addion lisäksi eläketurvan kehityssuuntia analysoivat eri maiden yliopistoista seminaariin saapuva arvostettu luennoitsijakaarti: **Joakim Palme** Ruotsista, **Traute Meyer** Englannista, **Dirk Hofäcker** Saksasta sekä Helsingissä vieraileva **Kathrin Komp**. Kommentaattoreina toimivat työelämän ja eläketurvan asiantuntijat **Katja Veirto**, **Jaakko Kiander**, **Noora Järnefelt** ja **Roope Uusitalo**. Seminaarin ohjelma Etk.fi:ssä. ■

Peter Lindström

*– Muutosten
tulvassa ihmisille
on annettava mah-
dollisuus uudistua,
Anna d'Addio
sanoo.*

”On etsittävä uusia sosiaaliturvan muotoja.”

Eläkeuudistus teki Suomen eläkejärjestelmästä taloudellisesti kestävämmän. Sitä ulkopuolelta katsova ekonomisti **Anna d'Addio** kiittelee, mutta ei varauksetta. Hän seuraisi tarkasti uudistuksen vaikutuksia ja kannustaakin eläkepolitiikasta päättäviä tarkentamaan katseensa väestön terveydellisiin ja ammattialakohtaisiin eroihin.

– Tilastot osoittavat keskimääräisen eliniän pidentyneen. Se ei kuitenkaan tarkoita, että kaikilla olisi lisää terveyttä ja työkykyä. Tiedämme eri puolilla maailmaa tehdyistä tutkimuksista, että eri sosioekonomisten ryhmien eliniässä ja terveydentilassa on suuria eroja.

ELÄKEIKÄÄ NOSTANEIDEN maiden haasteeksi d'Addio näkee sen, että kaikki yksilöt eivät voi työskennellä pidempään. Osa tipahtaa väistämättä työuran loppupäässä sairauden vuoksi työelämästä. Työkyvyn ylläpidon lisäksi ehkä tärkein tulevaisuuden haaste d'Addion arvioissa on työolojen kehittäminen. Jos työpaikalla on vaikeaa, eivät terveetkään jaksu hyvin.

– Kannustimet työolojen kehittämiseen nousevat ykkösasemaan, tutkija arvioi keväisestä kotikaupungistaan Pariisista.

Hän veikkaa, että seuraavaksi tarvitaan koulutus- ja perhepoliittisia ratkaisuja. Tutkijana d'Addio on huolissaan heistä, joita uhkaa lyhyiden tai epätyypillisten työurien vuoksi heikko eläke. Riskiryhmiksi hän nimeää naiset ja pitkäaikaistyöttömät. Perhepolitiikan lisäksi hän kiinnittäisi huomiota osaamiseen ja koulutukseen.

– Korkeasti koulutetut siirtyvät eläkkeelle myöhemmin, heikommin koulutetut taas selvästi aikaisemmin. Tämän vuoksi tie pidempiin työuriin avautuu paitsi työolojen parantamisesta, myös väestön osaamisen kehittämisestä, d'Addio perustelee.

TYÖMARKKINOITA usean vuosikymmenen ajan tutkinut asiantuntija uskoo, että ansiotyö pysyy edelleen toimeentulon perustana. Ihmisten suhtautuminen työhön on kuitenkin muuttunut.

– Yhä useammat haluavat työhönsä valinnanvapautta ja järjestelyjä, joilla työ voidaan sopeuttaa heidän tarpeisiinsa.

Työelämän muutoksen ja kasvavien toiveiden riskipaineen tutkija kiteyttää kysymykseen: kuka maksaa ja rakentaa uuden aikakauden sosiaaliturvan?

– Sosiaaliturvan kehittäjien olisi nyt etsittävä perinteisistä ratkaisuista riippumattomia uusia sosiaaliturvan muotoja. Se tarkoittanee sitä, että ihmisten vastuu omasta työllisyydestään ja taloudellisesta turvastaan kasvaa. Erityisesti koulutuslaitosten, työnantajien, ja ammattiliittojen tehtävät yksilön tukemisessa korostuvat.

ANNA D'ADDIO painottaa, että eläkepolitiikalla yksinään on vaikea ratkaista eläketurvan kaikkia ongelmia, kuten pätkätöitä ja sukupuolten välistä epätasa-arvoa työmarkkinoilla. Eläketurvan kehittäminen vaatii jatkossa kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa. Työkalupakkiin tarvitaan niin työllisyys-, koulutus- kuin sosiaalipolitiikkakin.

– Muutokset tulvivat monesta suunnasta. Kaikkein ette voi varautua, mutta voitte kehittää yhteiskuntanne kykyä oppia uutta. ■

Miehet perhevapaille

PERHEVAPAAT ovat Suomessa pitkät, OECD:n tilastojen mukaan maailman pisimmät. Ekonomisti **Anna d'Addio** muistuttaa, että pitkä perhevapaa lyhentää naisen työuraa, heikentää ansiotuloja, ja siten leikkaa työeläkettä.

Perheystävällisemmästä sosiaalipolitiikasta on tullut yksi OECD:n ykkösaiheista.

– Perhevapaiden pituuden sijaan olisi keskityttävä siihen, miten puoliset voisivat paremmin yhdistää työ- ja perhe-elämänsä. Näin puolisoille luodaan mahdollisuuksia sekä työntekoon että lapsenhoitoon.

Tutkimustulokset kertovat, että jos naiset joutuvat valitsemaan työn ja perheen väliltä, seuraukset ovat epäedulliset. Lopputuloksena on sekä alhainen syntyvyysaste että naisille alhainen työllisyysaste.

Ratkaisuna tulisi taata sekä mahdollisuus hoitaa pientä lasta kotona että tarjota työpäivien ajaksi edulliset päivähoitopalvelut. Samalla lastenhoidon vastuuta tulisi jakaa tasaisemmin vanhempien välillä, jotta äidit voisivat tarttua työtilaisuuksiin.

– On tarpeen luoda kannustimia, jotka lisäisivät miesten halukkuutta perhevapaisiin. Tulonsiirroissa ja verotuksessa pienten lasten perheet olisi huomioitava paremmin, d'Addio esittää. ■

Peter Lindström

– Miten puoliset voisivat paremmin yhdistää työ- ja perhe-elämänsä, Anna d'Addio kysyy.

Tilastojen ihanuus ja kirous

ELÄKEJÄRJESTELMISSÄ tilastot ovat kaiken a ja o. Miten muuten voitaisiin saada luotettavaa tietoa esimerkiksi eläkkeensaa- jien toimeentulosta tai hahmot- taa työurien pituuden kehitystä?

Tilastoihin vedotaan usein. Harvalla kuitenkaan on tarkkaa käsitystä tilastotiedon luonteesta.

Tilastotieto on luokittelevaa tietoa. Tilastojen tekeminen vaatii kategorioiden muodostamista. Esimerkiksi työllisyyttä ja työttömyyttä voidaan tutkia määrittelemällä kategorioita, kuten kokoaikaisesti työssäkäyvä, osa-aikaisesti työssäkäyvä ja työtön työnhakija. Ihmiset jaotellaan tilastoissa näihin kategorioihin esimerkiksi kyselyvastausten tai rekisteritietojen avulla.

Tilastotieto on myös yleistävää tietoa. Tilastoilla pyritään tavallisesti hahmottamaan kokonaiskuvia ja niiden muutosta. Tämä vaatii tilastojen keräämistä säännöllisin väliajoin.

VANHA HOKEMA rinnastaa tilastot valheisiin. Hokemassa on eräässä mielessä perää. Maailma on aina tilastomaakar- nin kategorioita monimutkaisempi. Kaikkea ei voi kategorioi- soida, eikä kaikkia kategorioita voida tutkia samalla kertaa. Kaikki luokittelevasta tiedosta tehdyt tulkinnat ja kokonais- kuvat ovat väistämättä yksin- kertaistavia.

Jos esimerkiksi väite- tään tilastoihin vedoten työllisyystilanteen ko- hentuneen, voi päätelmä perustua osa-aikaisesti työssäkäyvien kategorian osuuden kasvamiseen ja työttömien osuuden vä- hentymiseen. Väite min- kään kohentumisesta kuulostaa lähinnä ab- surdilta, mikäli tämä

"Tilastot kertovat aina vain osatotuuden."

tarkoittaa alipalkattua ja epä- varmaa työtä tekevien osuuden tai kokonaan työvoiman ulko- puolelle pudonneiden määrän lisääntymistä.

Luotettavat tilastot eivät va- lehtele, mutta ne eivät myös- kään voi kertoa koko totuutta. Tilastot kertovat aina vain osa- totuuden. Tieteessä tilastoihin ja niiden tulkintaan suhtaudutaan-

kin aina epäillen. Jokainen luokittelu ja sen taustalla oleva teoria keskustellaan läpi ja jokainen tulkinta syynätään perusteellisesti ennen kuin asioista voi- daan sanoa mitään.

TILASTOT EIVÄT kuitenkaan ole tieteen yksinoikeus. Tilastotieto on aina ollut hallitsijan tietoa. Tilasto- ja käytetään tavallisesti muodostamaan maailmas- ta sellaista kuvaa, jonka avulla voidaan hahmottaa, mitä tapahtuu, kun yhtä tai toista muuttujaa sörki- tään. Tilastojen kerääminen yleistyi aikanaan, kos- ka niiden avulla voitiin tehostaa tehdastyön proses- seja, markkinoida tuotteita massoille ja suunnitella valtion verotusta.

Tilastot harvoin tavoittavat ihmisten omia koke- muksia. Tilastopuhe kohtelee ihmisiä pahimmil- laan vain massan osina tai laboratoriorottina. Ei siis ihme, että viime vuosina vahvistunut eliitinvastai- nen poliittinen liikehdintä on usein hyökännyt tilas- toja vastaan. Varsinkin **Donald Trump** on suhtautu- nut tilastoihin välinpitämättömästi tai leimannut ne suoraan valheiksi. Tätä on esiintynyt valitettavasti myös kotimaisessa eläkeaktivismissa.

TILASTOT ovat tarpeellisia maailman ymmärtämisek- si ja muuttamiseksi kohti parempaa. Mutta tilasto ei koskaan ole koko totuus – korkeintaan hallitsijan koko totuus hallittavistaan. Poliitikassa ja liiketoi- minnassa on hyvä muistaa, ettei ihmiselle tule pu- hua tilastokieltä, mikäli häntä haluaa kunnioittaa ja ymmärtää yksilönä. ■

Ville-Pekka Sorsa
Kirjoittaja työskentelee johtamisen
ja organisaatioiden apulaisprofessorina Hankenilla.

KOKEMUKSEN ÄÄNTÄ

KOLMEN KONSTIN HATTUTEMPPU

Pitkä kokemus sijoitustoiminnassa on tuonut Jari Puhakalle varmuutta etsiä vaihtoehtoja.

TEKSTI: ANNE IIVONEN | KUVAT: VESA LAITINEN

Jari Puhakka havainnollistaa piirtämällä sen, miten eläkevarojen sijoittaja taituroi tuotto-odotuksen ja otetun riskin välillä.

”Pippurinen Etera puuskutti 6,6 prosentin tuoton sijoituksilleen.”

KUKA?

Jari Puhakka

- **Ikä:** 51-vuotias
- **Kolulutus:** YTM, pääaineena kansantaloustiede
- **Työ:** Eteran sijoitusjohtaja vuodesta 2010, aiemmin Pohjolan varainhoidon johtaja, sijoitukset 2005–2010, Ilmarisessa osake- ja arvopaperisijoitusjohtaja 2000–2005, Gyllenbergissä (nyk. SEB-ryhmää) mm. strategina 1995–2000 ja varhemmin osakeanalyttikkona/korkorahastonhoitajana OP/OKO-ryhmässä.
- **Perhe:** Vaimo ja viisi lasta, joista kolme lähtenyt pesästä. 2 koiraa.
- **Harrastukset:** Tennis, juoksu, mökkeily, lukeminen.

Jari Puhakka muistuttaa, että Etera julkaisee joka kuukausi sijoitustuottonsa ja suhdanneindeksin. Maksussa olevista työeläkkeistä on vastuullisesti huolehdittava, mutta ei pelkästään niistä. Myös jatkuvasti kertyvien, luvattujen eläkkeiden vastuuvelan on oltava mielessä.

Pasilan pieni ja pippurinen, työeläkeyhtiö Etera, puuskutti 6,6 prosentin tuoton sijoituksilleen. Viime vuoden hyvä tulos on runsaan prosenttiyksikön enemmän kuin työeläkealalla yleensä.

– Kolmeen kertaan onnistuimme säätämään salkun riskitasoa menestyksekkäästi, kertoo sijoitusjohtaja **Jari Puhakka**.

Sijoituskohteensa Etera jakaa kolmeen pääluokkaan ja kautuen osakkeisiin, reaalisijoituksiin ja korkosijoituksiin. Niistä kukin reagoi eri aikaan ja eri tavoin talouden suhdanteissa.

– Näiden kolmen keskinäiset riippuvuudet vaikuttavat kokonaistulokseen. Pilkomme sijoitukset riskifaktoreihin, kuten korko- ja luottoriski, ja ajattelemme tuottoa, riskiä ja suhdannetta kokonaisuutena. Näin kykenemme reagoimaan heti tarvittavalla nopeudella, Puhakka kertoo.

VASTARANNAN KIISENÄ

Kuin vastarannan kiiskenä pohjavesissä Etera toteutti valittua strategiaansa. Viime vuosinaan vakavaraisuuttaan menettäneen riskinotolla ei ollut suurta liikkumavaraa. Onnistuminen perustui tuottoisten hetkien tunnistamiseen.

– Valitsemalla riskikehikon rajoissa tuottoiset kohteet, ja ennakoimalla myös karikot, alkoi syntyä tulosta, Puhakka selittää.

– Kevensimme alkuvuonna osakesijoitusten ja pankkien joukkovelkakirjalainojen osuutta salkussa ja vastaavasti lisäsimme riskipitoisia sijoituksia Brexitin ja USA:n presidentinvaalien yhteydessä.

KOTIMAISTA TUOTTOA

Etera pärjasi suorissa kiinteistösijoituksissa kotimaassa, ja sai niihin sijoitetulle pääomalle kahdeksan prosentin tuoton.

– Olemme löytäneet erittäin hyvin tuottavia kohteita kotimaasta. Kotimaisten sijoitusten osuus salkussamme on noin 38 prosenttia. Lisäarvo perustuu ennen kaikkea yhteyksiin yritysjohtoon sekä paikallistuntemukseen, Puhakka sanoo.

– Rahoittajina olemme mukana muun muassa Triplassa Pasilassa suotuisten tulevaisuuden näkymien vuoksi, Puhakka kertoo.

YIT rakentaa Triplaa, kolmen korttelin liikekeskustaa 50:n jalkapallokentän kokoisella rakennustyömaalla.

– Pääratojen varrella olevat isot kaupungit, etunenässä Helsinki, ovat rakentamisen paraatipaikkoja. Mutta eivät pelkästään. Myös keskisuurissa kaupungeissa hyvä tuot-

tokehitys varmistuu mikrosijainnin huolellisella miettimisellä. Edelleen se pätee, että ratkaisevaa on sijainti, sijainti ja sijainti.

KETTERÄ TIIMIPELAAJA

Matala korkotaso on johtanut siihen, että helppoja tuottoja on yhä vaikeampi saada pitkällä aikavälillä.

– Eteran strategian ydin on hakea tuottoa useista lähteistä eikä vain listatuista osakkeista. Tuottoa haimme noteeraamattomista sijoituskohteista, kuten kiinteistöistä, yritysrahoituksesta ja metsästä.

Kun työeläkeyhtiö menestyy eläkevarojen sijoitustoiminnassa, paranee vakavaraisuus ja paksumpi lompakko antaa tilaa riskinotolle. Eterassa ei kuitenkaan ollut suuren suurta liikkumatilaa. Ahtaassa raossa Etera haki, ja menestyksen myötä sai, pelitilaa.

– Saavutuksemme teimme yhtenä joukkueena ja hyödynsimme päätöksissä koko organisaation osaamista, Puhakka sanoo.

Sijoitukset ja asiakasrahoitus -toiminnot jakautuvat Eterassa kolmen otsikon alle: reaalisijoituksiin, yrityssijoituksiin ja allokaatiotoimintoihin. Näiden kolmen tiimin 19 sijoituspäätöksentekijän voimin sekä hallinnon, lakipalvelujen ja riskienvalvonnan tukemana Etera tekee sijoitustuloksensa.

– Tiimien välillä tiedon on kuljettava kuin hengitys, Puhakka sanoo.

KOKENEEN VAINULLA

Eterassa vuodesta 2010 työskennelleen Puhakan on pitänyt tehdä siellä lähes kaikki eri tavoin kuin aiemmissa työpaikoissaan. Pitkä kokemus sijoitustoiminnan johtotehtävistä on tuonut hänelle varmuutta etsiä vaihtoehtoja.

Ekonomistin koulutustaustastaan johtuen häntä kiinnostaa iso kuva. Se, kuinka kansantalous kokonaisuutena reagoi. Mutta ei pelkästään suuri skaala vedä puoleensa.

– Pidän myös siitä, että pääsen ruohonjuuritasolla miettimään uuden alkavan yrityksen näkövinkkelistä asioita. Samanaikaisesti tulee ymmärtää sijoitusympäristön globaalit muutokset. Skaalat vaihtuvat, ja töiden kirjo on monipuolinen, hän sanoo. ■

"Ketterällä tiimipelillä onnistuimme."

Perinteinen esite on vaikuttava

Vuoden 2017 eläkeuudistus tunnetaan huonosti. Eläke-esitteellä voitiin kuitenkin parantaa tuntemista. Eläkeaikeita esite ei muuttanut, mutta tieto lykkäyskorotuksesta lisäsi lykkäysaikeita.

Sanna Tenhunen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

ELÄKEJÄRJESTELMÄN ja sen uudistusten tunteminen on tärkeää. Jotta voi arvioida eläkejärjestelmän tuoman toimeentulon tasoa ja sen riittävyyttä omiin tarpeisiin, pitää myös arvioida tulevaa eläkettä ja työuran vaikutusta siihen. Tieto eläkejärjestelmän kestävydestä luo myös pohjaa luottamukselle järjestelmän tulevaisuudesta.

Eläkejärjestelmän tuntemus on melko heikkoa niin meillä kuin muualla. Tietoa on paljon tarjolla, mutta sen löytäminen ja hyödyntäminen voi olla vaikeaa. Mitä kansalaisten tietoa eläkejärjestelmästä ja uudistusten mukana tuomista muutoksista voisi lisätä?

ELÄKETURVAKESKUKSEN JA KELAN yhteishankkeessa tarkasteltiin kyselytutkimuksen avulla kotiin jaettava eläke-esitteen vaikutusta eläkeuudistuksen tuntemiseen. Osa vastaajista ei saanut esitettä. Vertailemalla ryhmien vastauksia voidaan tutkia esitteen vaikutusta ihmisten tietoon ja käsityksiin.

Esitteeseen tutustuttiin hyvin, vaikka sen ohessa ei ollut mainintaa kyselystä. Noin joka neljäs kertoi lukeneensa esitteen kokonaan ja lähes puolet kertoi lukeneensa sen osittain. Erityisesti 50 vuotta täyttäneet tutustuivat esitteeseen hyvin. Heistä vain viidennes jätti sen lukematta.

Kysely tehtiin vuosi ennen uudistuksen voimaantuloa. Tästä huolimatta vain joka kuudes vastaaja kertoi, ettei ollut saanut mistään tietoa eläkeuudistuksesta.

Vaikka suurin osa oli saanut tietoa uudistuksesta, se tunnettiin silti melko heikosti. Vain noin 15 prosenttia kertoi tuntevansa eläkeuudistuksen hyvin tai melko hyvin. Osuus on samaa luokkaa, kuin suoma-

*Eläke-esite paitsi
lisäsi tietoa
uudistuksesta,
se myös
kavensi eroja
tuntemisessa.*

laisten kokemukset eläkejärjestelmän tuntemisesta (Takala, 2015).

KOTIIN JAETTU ELÄKE-ESITE osoittautui tehokkaaksi informaation lähteeksi. Esitteen saaneiden todennäköisyys tuntea eläkeuudistus vähintään melko hyvin oli kolminkertainen vertailuryhmään (eivät saaneet esitettä) nähden. Esite lisäsi uudistuksen tuntemista sukupuoleen, ikäluokkaan ja koulutus- tai tulotasoon katsomatta.

Esite paitsi lisäsi eläkeuudistuksen hyvin tuntevien osuutta, se myös kavensi eroja tuntemisessa. Vertailuryhmässä pienituloiset kokivat tuntevansa uudistuksen korkeatuloisia harvemmin. Tuloluokkien väliset erot uudistuksen tuntemisessä kuitenkin katosivat esitteen saaneilla. Myös koulutusryhmien välillä erot pienivät huomattavasti. Tulos voidaan tulkita esitteen demokratisoivaksi vaikutukseksi: eläke-esitteen avulla voitiin pienentää väestöryhmien eroja eläkeuudistuksen tuntemisessa.

Vaikka eläke-esite lisäsi asioiden tuntemista, se ei vaikuttanut eläkeaikeisiin. Sekä esitteen saaneilla että vertailuryhmässä oma aiottu eläkkeellesiirtymiskä oli keskimäärin 65 vuotta. Nuoremmilla aiottu eläkeikä oli korkeampi.

Vastaajista neljä viidestä harkitsi eläkkeelle siirtymisen lykkäämistä tai varhentamista. Viidennes harkitsi molempia vaihtoehtoja. Vain varhentamista harkitsi 31 prosenttia vastaajista. Useimmin varhentamisaikkeitä oli 50 vuotta täyttäneillä ja perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneilla.

Vain lykkäystä harkitsi 27 prosenttia vastaajista. Koulutusaste oli taustatekijä: keskiasteen suorittaneet harkitsivat lykkäystä korkea-asteen ja perusasteen koulutuksen suorittaneita harvemmin.

Eläke-esitteen saamisella ei ollut suoraa vaiku-

Susan Kuivalainen
Osastopäällikkö
Eläketurvakeskus

tusta varhennus- tai lykkäysaikkeisiin. Sen sijaan tieto heijastui eläkeaikeisiin. Lykkäyksen eläkettä korottavan vaikutuksen tuntevat harkitsivat varhentamista keskimääräistä harvemmin ja lykkäystä keskimääräistä useammin.

TUTKIMUS OSOITTI eläke-esitteen lisäävän tietoa. Tieto auttaa tuntemaan eläkeajankohtaa koskevien päätösten vaikutukset omaan eläkkeeseen. Tällä voi olla oleellisia merkityksiä paitsi yksilön eläketurvalle myös eläkejärjestelmän taloudelliselle ja sosiaaliselle kestävyydelle. ■

Varhennus- ja lykkäysaikkeet ja tieto lykkäyksen vaikutuksesta

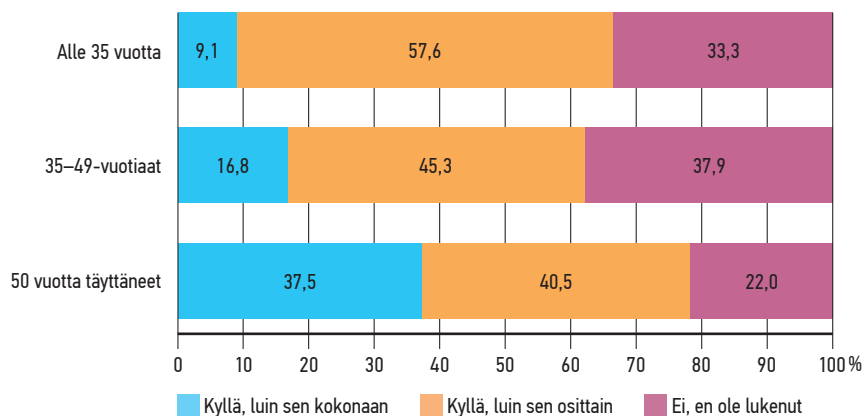
	Harkitsee varhennusta	Harkitsee lykkäystä
Kaikki	31,0	27,1
Tietää lykkäyksen vaikutuksen		
Kyllä	27,5	30,2
Ei	36,3	22,3

Tutustu aihepiiriin lähemmin

- Kirjoitus perustuu Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistutkimukseen Tenhunen, S. & Airio, I. & Kangas, O & Koskenvuo, K. & Kuivalainen, S. (toim.) Eläketiedon merkitys. Suomalaisten mielipiteet vuoden 2017 eläkeuudistuksesta. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2017.
- Takala, M. (2015). Luottamus eläketurvaan vuosina 2011 ja 2014. Eläketurvakeskuksen raportteja 04/2015.

Kuvio 1

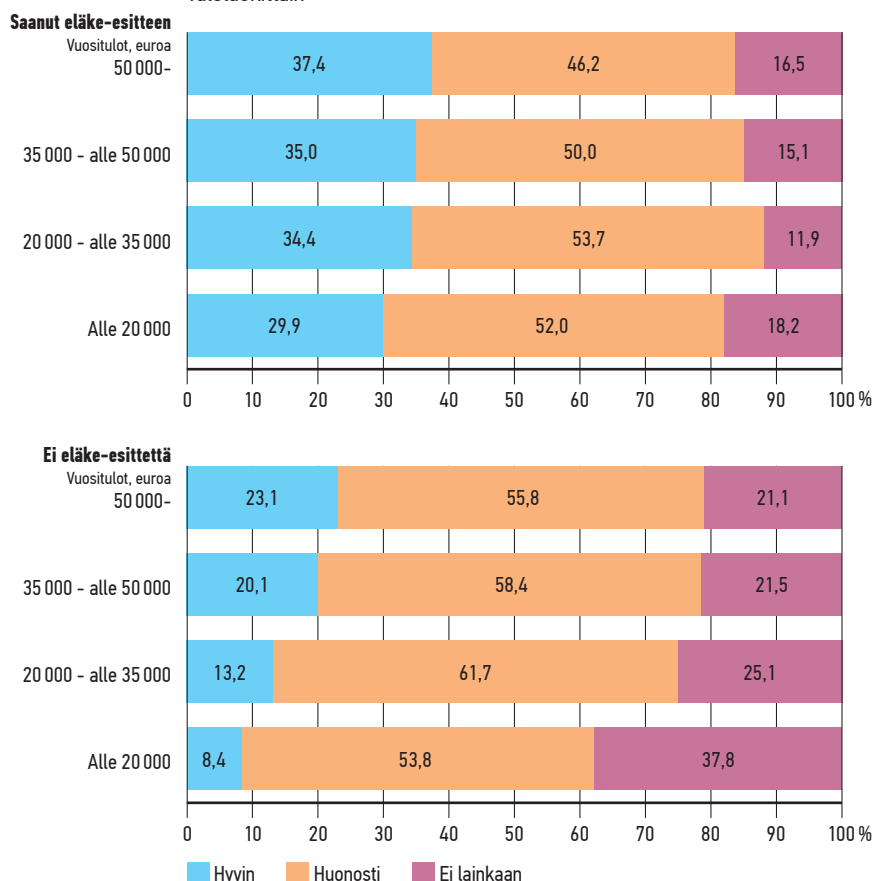
Tutustuitteko esitteeseen?

Kuvio 2

Tuntee eläkeuudistuksen

Tuloluokittain

Eläke on pieni, mutta tässä sitä kuitenkin sinnitellään. Tämä tuntuu olevan tyypillinen venäläiseläkeläisen asenne, ja sitä edustaa esimerkiksi viipurilainen Vladimir Išutin, 72.

Sydänvika pakotti hänet invaliditeetin vuoksi eläkkeelle jo 45-vuotiaana autonkuljettajan tehtävistä. Siperian Omskissa syntynyt Išutin ehti kiertää Venäjällä työn perässä idästä länteen ja pohjoisesta etelään ennen asettumistaan vaimon kotikaupunkiin Vyborgiin (suom. Viipuri) vuonna 1978.

Sillä kyllä sinnitellään!

VENÄJÄLLÄ ELÄKE ON PIENI

Venäjällä jotkut joutuvat henkensä pitimiksi tekemään töitä eläkkeelläkin, mutta keskimäärin eläkeläiset ovat tyytyväisiä toimeentuloonsa.

TEKSTI: OUTI SALOVAARA
KUVAT: JUHA METSO
VENÄJÄ | VIIPURI JA KARJALANKANNAS

***"Totta kai eläke saisi olla parempi,
mutta jotenkin sitä pärjätään."***

Vladimir Ištutin ei käy ravintoloissa syömässä, sillä se nielaisisi liian ison osan eläkkeestä.

**"Viipurissa on
paljon suomalaisia
turisteja.
He nostavat hintoja."**

Tatjana Zavjalov, 65

Vaimon kanssa kaksin asuvala Išutinilla oli yksi tytär, jonka hän murheellisenä kertoo kuolleen muutama vuosi sitten syöpään vain 44-vuotiaana. Lapsenlapsiakaan ei ole turvana.

Išutin ei kerro eläkkeensä suuruutta, mutta keskimääräinen invaliditeetin vuoksi maksettava eläke on Venäjällä 13 300 ruplaa eli noin 220 euroa.

– Totta kai eläke saisi olla parempi, mutta jotenkin sitä pärjätään. Ansaitsen ylimääräistä tekemällä

82-vuotiaan Tamara Aleksandrovnan (oikealla) eläke ei riitä elämiseen. Hän myy henkensä pitimiksi sukkia Viipurin kauppatorilla.

Sergei ja Tatjana Zavjalov (alhaalla) ilahduttivat itseään ostamalla kukkia. Joka päivä kukkiin ei kuitenkaan törsätä, he sanovat.

autonkorjaustöitä sen verran mitä sydänvika sallii. Esimerkiksi ravintoloissa käymisen olen unohtanut kokonaan, sanoo Vladimir Išutin.

TOTUTTU PÄRJÄÄMÄÄN

Arkiseen eloonsa ovat tyytyväisiä 65-vuotiaat viipurilaiset **Sergei ja Tatjana Zavjalov**. He ovat eläkkeellä junankuljettajan ja tehdastyöntekijän työstä, eivätkä paljasta eläkkeensä suuruutta. Mutta töissä käyntiin heillä ei ole tarvetta.

Zavjalovit ovat ostaneet kimpun Etelä-Venäjältä lennätettyjä keltaisia mimosan kukkia. Kuinka hyviä eläkkeet ovatkaan, kun on varaa sellaisiin ylellisyyksiin kuin kukkiin?

– Emme me ollenkaan joka päivä osta kukkia, sanoo Tatjana Zavjalova tiukasti.

Zavjalovien mukaan Viipurissa eläminen on jopa kalliimpaa kuin Pietarissa.

– Täällä on paljon suomalaisia turisteja. He nostavat hintoja, sanoo rouva Zavjalova hieman harmistuneena.

Venäjällä hauras eläkejärjestelmä

VENÄJÄLLÄ keskimääräinen vanhuuseläke on nyt 13 600 ruplaa eli reilut 220 euroa. Sotainvalideilla ja Suuren isänmaallisen sodan 1941–1945 veteraaneilla on parhaat eläkkeet, keskimäärin 30 000 ruplaa eli noin 490 euroa.

Eläkeläisten asema parani huomattavasti vuonna 2009, kun eläkekeitä nostettiin keskimäärin 14 prosenttia suhdannepoliittisista syistä. Viimeksi helmikuun alussa eläkkeet nousivat 5,4 prosentilla inflaation vuoksi.

– Poliittisesti eläkeläiset eivät ole unohdettuja, arvioi Aleksanteri-instituutin johtaja **Markku Kivinen**.

Venäjän eläkejärjestelmässä on kuitenkin paljon epävarmuustekijöitä kuten alhainen eläkeikä: naisilla 55 vuotta ja miehillä 60. Asiantuntijoiden mielestä eläkeikää pitäisi nostaa, mutta kansalaisten jyrkän vastustuksen vuoksi asia ei ole edennyt.

Miesten odotettavissa oleva elinikä on Maailmanpankin mukaan vain 65 vuotta, joten eläkekeellöoloaika jää lyhyeksi. Naisien eliniänodote taas on 76 vuotta. Eläkeläisten sukupuolijakauma onkin varsin vääristynyt.

Venäjä alkoi 2002 rakentaa valtion eläkerahaston rinnalle yksityisistä eläkerahastoista koostuvaa järjestelmää. Rahastojen talous kuitenkin petti, ja moni niistä on jo lopettanut toimintansa.

– Ihmiset luottavat vain valtiollisiin rahastoihin, joihin ei ole kolmeen vuoteen peräkkäin ole kerätty rahaa. Se tarkoittaa, että työssä olevat sukupolvet maksavat eläkkeet, Kivinen sanoo.

Venäjän eläkejärjestelmä on siis edelleen monin tavoin varsin hauras.

– Järjestelmä on sisäisesti haavoittuvainen, mutta mitään äkillistä romahdusta 1990-luvun alun tapaan ei ole näköpiirissä, arvioi Kivinen. ■

SUKKAMYYNILLÄ LISÄTIENESTIÄ

Viipurin kauppahalliin ostoksille matkalla ollut **Tamara Fjodorovna**, 67, on suorainen ökyeläkeläinen.

– Minulla on hyvä eläke, 27 000 ruplaa. Minun ei tarvitse käydä eläkkeellä töissä ja niin kuin näette, olen siististi pukeutunut. Jos tekee ahkerasti töitä, saa hyvän eläkkeen, hän sanoo turkiksissaan.

12 vuotta eläkkeellä ollut Fjodorovna teki työuransa proviisorina apteekissa. Hän asuu Viipurin keskustassa junankuljettajana työskennelleen miehensä kanssa. Lapsetkin ovat pärjänneet hyvin: tytär on insinööri ja poika lääkäri.

– Kiitän presidentti **Vladimir Putinia**. Hän tekee kaiken vallassaan olevan maan hyväksi.

Vieressä **Tamara Aleksandrovna**, 82, kuuntelee hieman synkempänä. Hänellä ei ole turkiksia, vaan nuh-

juiset vaatteet. Käsissään hänellä on villasukkia, joita Aleksandrovna myy henkensä pitimiksi kauppahallin tienoilla kulkeville paikallisille ja turisteille.

– Eläkkeeni on 12 000 ruplaa. Se ei tietenkään riitä mihinkään, ja sen takia myyn sukkaa, puuskahtaa vihanneksia kasvattaneesta yrityksestä eläkkeelle jäänyt Aleksandrovna.

Lisämurhetta tuo se, että yksi lapsenlapsista sairastaa.

– Kymmenvuotias poika joutui pyörätuoliin, hän suree.

Eläkkeeni ei tietenkään riitä mihinkään. Sen takia myyn sukkaa.

Tamara Aleksandrovna, 82

KUIN PARATIISISSA ASUISI

Viipurista itään Krasnoselskojessa eli entisessä *Kyyrölässä* asuvat **Igor ja Galina Sigajev** vuonna 1974 valmistuneessa omakotitalossa. Siinä on hyvin tilaa kahdelle ihmiselle ja kissalle.

– Kyllähän tässä tilaa on, mutta kovin lämmintä ei ole. Lämmitys ►

Igor ja Galina Sigajev (ylhäällä) elelevät omakotitalossa entisessä Kyyrölässä. Pöytään riittää tarjottavaa, mutta esimerkiksi lämmittäminen on kallista.

Mitšurinskojessa kuin paratiisissa: on sieniiä, marjoja, metsiä ja puhdas ilma.

Raisa Aleksandrovna, 65

maksaa. Kun talo rakennettiin, ei ollut olemassa kunnollisia eristämateriaaleja. Nyt kun niitä olisi, ei ole rahaa, nauraa sairauseläkkeellä kahdeksan vuotta ollut Igor Sigajev, 63.

– Voi kun ei ole nyt mitään erityistä tarjottavaa, pahoittelee vasta vuosi sitten 55-vuotiaana vanhuuseläkkeelle jäänyt Galina Sigajev, vaikka pöytä on yllätysvieraiden tultua venäläiseen tapaan täyttynyt käden käänteessä leivästä, leikkeleistä ja kekseistä.

Sigajeveista kuitenkin paistaa tyytyväisyys. Eläkkeellä tulee toimeen, eikä pakkoa esimerkiksi kasvattaa itse vihanneksia ole.

Tyytyväisiä ovat myös Mitšurinskojessa eli entisellä *Valkjärvellä* kauppareissulla olevat ystävykset, miehensä kanssa asuva **Raisa Aleksandrovna**, 65, ja leski **Larisa Nikolajevna**, 80. He asuivat aikoinaan naapureina Pietarissa ja muuttivat

sitten maaseudun rauhaan.

Aleksandrovnan eläke on 14 000 ruplaa ja Nikolajevnan 22 000 ruplaa. Aleksandrovnakaan ei valita, vaikka käykin hotellissa töissä lisäelannon saamiseksi.

– Täällä Mitšurinskojessa olemme kuin paratiisissa: on sieniiä,

marjoja, metsiä ja puhdas ilma. Viime vuonna kävin Krimillä lomalla. Miksi muualle lähtisikään matkoille, kun joka paikassa on terrori-iskuja? Ja sen haluan vielä sanoa, että me kunnioitamme erittäin suuresti presidenttiämme Vladimir Putinia, lisää Aleksandrovna. ■

Larisa Nikolajevna (vas.) ja Raisa Aleksandrovna pitävät kotipaikkaansa, entistä Valkjärveä, paratiisimaisena.

Eirus-Šulepovin työmiljöön täyttää funktionaalisuus. Viipuriin vuonna 1935 rakennetun Alvar Aallon kirjaston restaurointi valmistui 2013.

Eläke on utopiaa nuorelle venäläiselle

MITÄ AJATTELEE NUORI omasta tulevasta eläkkeestään? Kysytään sitä Viipurissa Alvar Aallon kirjastossa kirjoja hyllyihin järjestävältä **Savva Eirus-Šulepovilta**, 27.

– Suhtaudun eläkkeeseen aika filosofisena kysymyksenä. Kukaan ei Venäjällä voi ennustaa millaisia eläkkeet ovat, kun olen eläkeiässä, hän hymähtää.

Kulttuurialaa opiskellut Eirus-Šulepov on asunut suurimman osan elämästään Pietarissa, mutta muutti puolisen vuotta sitten töihin rauhallisempaan Viipuriin.

Omasta kodista Viipurissa haaveileva mies asuu toistaiseksi pienessä huoneis-

tossa vanhempiensa ja vaimonsa kanssa Vysotskissa eli entisessä *Uuraassa*, puolen tunnin ajomatkan päässä Viipurista.

Eirus-Šulepovin uskoa eläkejärjestelmään ovat murentaneet Venäjän viime vuosikymmenten mullistukset, jotka ovat hetkessä syöneet niin ihmisten säästöt kuin eläkkeetkin. FOM-tutkimuslaitoksen tuoreen kyselyn mukaan peräti 76 prosenttia 18–49-vuotiaista venäläisistä uskoo joutuvansa tekemään töitä eläkkeellään.

– Täällä kirjastossakin on töissä ihmisiä, jotka ovat virallisesti eläkkeellä, sanoo Eirus-Šulepov. ■

EU:N TIETOSUOJA-ASETUS TUO UUTTA TYÖELÄKEALALLE

EU-alueen tietosuojasääntelyn uudistus vaikuttaa työeläkealaan.
Käytännöt saatava valmiiksi siirtymäajassa.

TEKSTI: KIMMO KONTIO

TIETOSUOJA-ASETUS aiheuttaa rekisterinpitäjille ja henkilötietoja käsitteleville tahoille uusia velvollisuuksia ja vastuuta. Sen soveltamiseen on annettu kahden vuoden siirtymäaika. Ensi vuoden toukokuuhun mennessä valmiudet tulee saattaa vaaditulle tasolle myös työeläkealalla. Siirtymäaika päättyy 25. toukokuuta 2018.

– Nyt valmistaudutaan kuumeisesti asetuksen vaatimuksiin ja vaikutuksiin Eläketurvakeskuksen ja eläkevakuuttajien yhteisessä juristiryhmässä sekä alan yhteisessä tietoturvaryhmässä, kertoo rekisteripalveluosaston yhteyspäällikkö **Jussi Välimaa** Eläketurvakeskuksesta.

Digitalisaatio sujuvoittaa monia työvaiheita ja tietojenkäsittelyä. Mutta sen kääntöpuolena ovat lisääntyneet tietoturvauhat ja toteutuneet rikkomukset.

– Ne ovat osaltaan vauhdittaneet EU:ssa jo 2009 aloiteltua tietosuoja-asetuksen säätämistä, kertoo asiaan Eläketurvakeskuksen lakiosastolla painunut lakimies **Rolf Storsjö**.

VALMISTELUTYÖTÄ tuottaa myös työeläkelakien läpikäyminen, mutta tarpeetomia kustannuksia ja turhaa työtä halutaan välttää. Työeläkkeiden hoitamisessa ITC-kulut ja siihen liittyvä nä rekisteritiedon hallinnointi muodostavat suurimmat kuluerät.

Tietosuoja-asetus vaatii työeläkejärjestelmän runsaiden henkilötietojen takia erityisen tietosuojavastaavan nimeämistä. Tietoturvan pettäminen aiheuttaisi itsessään työeläkevakuuttajalle vakavia seurauksia. Uudet hallinnolliset sanktiot voivat tuottaa lisää tappiota, koska enimmillään sakko voi olla joko 20 miljoonaa euroa tai neljä prosenttia liikevaihdosta sen mukaan kumpi on suurempi.

Jatkossa on pystyttävä osoittamaan valvontaviranomaisille, että asetusta noudatetaan.

– Enää ei siis riittäisi, että tietosuoja noudatetaan säädösten ja ohjeiden mukaisesti, vaan on pystyttävä osoittamaan, että tietosuoja on asetuksen vaatimalla tasolla, tiivistävät tietosuo-

ja-asetuksen vaikutuksia työeläkealalle selvittelleet **Storsjö** ja **Välimaa**.

Rekisteröityä henkilöä on informoitava tietojen käsittelystä tiiviissä, ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa. Lisäksi täytyy näyttää, mihin tietoja luovutetaan.

– Tietosuojaan toteuttamisesta tulee täten läpinäkyvämpää sekä rekisteröidylle että valvontaviranomaiselle, **Jussi Välimaa** toteaa.

ELÄKEYHTIÖ ILMARISEN lakimies **Antti-pekka Murhun** mukaan Ilmarisessa selvitetään parhaillaan, missä kaikissa yhteyksissä ja millaisia henkilötietoja käsitellään.

Tällä selvittelyllä luodaan henkilötietojen käsittelytoiminnalle kivijalka, jonka varaan asetuksen vaatimukset täyttävät toimintatavat rakentuvat.

Näin eläkeyhtiö pystyy tarvittaessa osoittamaan henkilötietojen lainmukaisen käsittelyn. ■

Hajautetumpi järjestelmä olisi parempi

LÄNSIMAAN TIETÄJÄT olivat joku-
nen vuosi sitten sitä mieltä, että
ainakin yksityisen puolen työ-
eläketurvan hoitaminen pitäisi
meillä keskittää yhteen laitok-
seen. Aivan äskettäin useampi-
kin kotimainen ajattelija on ollut
samaa miellä, hieman eri perus-
tein. Yhteistä kuitenkin on ollut
kamreerijattelu eli että niin
”saavutetaan säästöjä” ja ”sääs-
tetään hallintokuluissa”.

Olen täsmälleen päinvas-
taista mieltä, meillä ei ole lii-
kaa vaan liian vähän eläkelaitoksia. En missään ta-
pauksessa arvostele eläkevakuutusyhtiöitä, vaikka
niin tuntuu yleensä käytäntönä olevan. Ne ovat hy-
vin johdettuja, tehtävänsä vastuullisesti suhtau-
tuvia työeläketurvan hoitajia ja taitavia sijoittajia.
Niitä vain, kuten sanottua, on liian vähän ja kolme
suurinta liian suurta.

ISOT OVAT NIIN SUURIA, että niiden varojen sijoittami-
sen on pakko suuntautua Suomen rajojen ulkopuo-
lelle. Tämä siksi, että niiden sijoituksellisesti mer-
kittävän minimisijoituksen koko on niin suuri, ettei
varteenotettavia kotimaisia kohteita yksinkertaises-
ti löydy. Se, että isot ovat kuitenkin sijoittaneet var-
sin mittavia summia kotimaahan, on pikemminkin
osoitus sinänsä terveestä isänmaallisuudesta kuin
sijoitustoiminnan vaatimuksista.

Toisekseen isot ovat liian suuria kaatumaan, yh-
den ison konkurssi käytännössä kaataisi koko järjes-
telmän (tai ainakin melkein). Tämä puolestaan joh-
taa siihen, että kaikki sijoitustoiminnan sääntely on
tehtävä isoja yhtiöitä silmällä pitäen, mikä puoles-
taan väkisinkin johtaa sijoitussalkkujen samankalta-
istumiseen. Lisäksi, vaikkei moraalikadosta olekaan
merkkejä, sitä ei pitäisi mahdollistakaan.

MONEN PIENEMMÄN TOIMIJAN mallia on järjestelmän
alusta asti menestyksellä kokeiltu eläkesäätiöissä
ja -kassoissa. Leimallista toiminnalle on, että sijoi-

*Meillä
ei ole liikaa,
vaan
liian vähän
eläkelaitoksia.*

tustuoitojen hajonta on suurta,
mutta tuotto keskimäärin va-
kuutusyhtiöitä parempaa. Sää-
tiöt ja kassat ovat myös yhtiöitä
vakavaraisempia. Kun säätiö-
tai kassatyönantaja vielä vastaa
eläkevelvoitteista koko omaisuu-
dellaan, niiden muodostama ris-
ki järjestelmälle on yhtiöitä mer-
kittävästi pienempi.

Hallintokuluiltaanakaan sää-
tiöt ja kassat eivät ole olleet ai-
nakaan yhtiöitä kalliimpia.

Ylipäätään hallintokulujen ko-
roostaminen on lähinnä älyllistä epärehellisyyttä.
Hallintokulut ovat niin pieni osa kokonaisuutta, että
ne eivät työeläkejärjestelmää vaaranna, itse asiassa
eivät edes hetkauta.

Useamman, nykyistä hillitymmän kokoisen lai-
toksen malli mahdollistaisi sen, että sijoitustoimin-
nan sääntelyn lähtökohdaksi voitaisiin ottaa puh-
taasti tarkoituksenmukaisuus. Yhden laitoksen
kaatuminen ei kaataisi koko järjestelmää eli riski
hajautettaisiin myös järjestelmätasolla.

Useampi pienempi toimija kotimaisilla pääoma-
markkinoilla helpottaisi myös merkittävästi koti-
maisten yritysten rahoitusta.

VÄITÄN, ETTÄ useamman pienemmän laitoksen, ol-
koot ne sitten yhtiöitä, kassoja tai säätiöitä, järjestel-
mä tuottaisi keskimäärin paremman tuoton pienem-
mällä riskillä kuin nykyinen. Niin sinisilmäinen en
ole, että kuvittelisin järjestelmän kertaheitolla muut-
tuvan. Hyvä alkua kuitenkin olisi, jos vuosikymmen-
ten yrittämisen jälkeen saataisiin uuden säätiön tai
kassan perustaminen liki mahdottomasta edes vai-
keaksi.

Yhden jättilaitoksen malli johtaisi juuri siihen,
mihin monopolit nyt tahtovat johtaa. ■

Harri Lemmetti
Palstalla vieraileva kirjoittaja
ottaa kantaa eläkekeskusteluun.

Senja Salo

KUKA?

Harri Lemmetti

- **Ikä:** 60-vuotias
- **Koulutus:** oikeus-
tieteen kandidaatti
- **Työ:** Yleisradion
eläkesäätiön toimi-
tusjohtaja, Eläke-
säätiöyhdistyksen
(ESY) hallituksen
puheenjohtaja.

Eläkkeiden verovapaus katoamassa AURINKORANNOILTA

Uusittujen verosopimusten myötä Iberian niemimaan suosittuihin lomamaihin, Espanjaan ja Portugaliin, maksettavista työeläkkeistä on pulitettava verot myös Suomeen.

TEKSTI JA KUVAT: VERNERI AALTO

Puutarhanhoitoa päivänpaisteessa ja tansseja *Kasbahin* aukiolla illan viiletessä. Elämästä Kanariansaarten palmujen alla nauttiva eläkeläisrouva Else Väkiparta, 73, ei kaipaa Suomeen takaisin.

Hän on asunut vakituisesti Gran Canarialla viiden vuoden ajan

ja ollut kokonaan eläkkeellä nyt neljä vuotta.

Tärkeimmät syyt Espanjaan Kanarialle muuton takana olivat terveydestä johtuvia. Ympärivuotinen lämpö helpottaa tehokkaasti nivelreuman oireita.

– Täällä ei niveliä särje eikä kolota, eikä toisaalta tarvitse pelätä liukastumisia. Olin käynyt täällä ►

Espanjalaistunut Else Väkiparta ei halua palata Suomeen Gran Canarian lämmöstä.

Else Väkiparralle
lämmön tuoma
kohennus terveyteen
on tärkein syy
Kanarialla asumiseen.

useasti aiemmin jo 1970-luvulta lähtien ja tiesin, että haluan muuttaa tänne sitten kun olen eläkkeellä. Nyt olen nauttinut täällä joka hetkestä.

PIENYRITTÄJÄN PIENI ELÄKE

Koko työuransa yrittäjänä toiminut Else Väkiparta maksoi aina minimisuuruksia YEL-maksuja, koska pienyrittäjällä ei ollut mistä maksaa. Hän saa noin tuhannen euron eläkettä.

Hän arvelee, että uusi verosopimus tulee vaikeuttamaan hänen arkeaan. Väkiparta on verovelvollinen Espanjassa, mutta pienen eläkkeen takia veroa ei jää maksettavaksi.

Vaikka auringon lämmön tuoma kohennus terveyteen onkin hänelle tärkein syy Kanarialla asumiseen, myös verotuskohtelulla on merkitystä.

Suomeen Väkiparta ei kuitenkaan aio palata. Hän haluaa elää Espanjassa, mikäli terveyttä riittää.

RAHA RIITTÄÄ PAREMMIN

– Suomessa eläkkeestäni jäisi vähemmän käteen, hän kertoo.

Kevyemmän verotuskohtelun myötä käteen jää Väkiparran mukaan siellä jopa pari sataa euroa enemmän kuin Suomessa. Play del

Else Väkiparta uskoo, että uuden verosopimuksen myötä käteen jäävä eläke pienisi parilla sadalla eurolla.

Inglesissä asumiskulut ovat Väkiparran kertoman mukaan samaa luokkaa kuin Suomessa. Mutta esimerkiksi ruoka on Gran Canarialla selvästi edullisempaa kuin Suomessa.

– Manner-Espanjassa asunnon vuokra olisi taas halvempi, mutta siellä ei voi nauttia Kanariansaarten tasaisesta lämmöstä.

– Täällä ei ole koskaan liian kylmä eikä kuuma. Talvella päivälämpötila on kahdessakymmenessä ja kesälläkin lämpötila nousee korkeintaan kolmenkymmenen asteen tietämiin, Else Väkiparta kertoo. ►

Verosopimukset uusiksi, voimaan kaiketi 2018

Suomi on neuvotellut Portugalin ja Espanjan kanssa uudet verosopimukset. Suomi saa niiden myötä oikeuden verottaa myös Espanjassa ja Portugalissa asuvien henkilöiden Suomesta maksettavia yksityisen sektorin työeläkkeitä.

Sopimukset ovat keskenään pitkälti samankaltaiset ja tulevat todennäköisesti voimaan vuonna 2018. Voimaantulo edellyttää maiden parlamenttien hyväksyntää.

VEROTUSOIKEUDET LAAJENEVAT

Nykyisellään Suomi saa verottaa vain julkisesta palveluksesta saatua eläkettä, jos se maksetaan Espanjassa tai Portugalissa asuvalle henkilölle.

Uuden sopimuksen myötä Suomen verottamisoikeus laajenee ja Suomi saa verottaa lähes kaikkia Suomesta Espanjaan tai Portugaliin maksettavia eläkkeitä.

Suomesta Espanjaan tai Portugaliin maksettavien eläkkeiden kaksinkertainen verotus poistetaan Suomessa niin kutsutulla käänteisellä hyvityksellä. Kun henki-

lö asuu Espanjassa tai Portugalissa ja eläke maksetaan Suomesta, eläkkeestä Suomes-
sa menevästä verosta vähennetään Espan-
jassa tai Portugalissa maksettu vero.

Uusien verosopimusten myötä verotus-

**Verosopimuksia
ei ole vielä hyväksytty
Espanjan eikä Portugalin
parlamenteissa.**

oikeus laajenisi myös Suomessa sijaitsevas-
ta osakehuoneistosta saatavaan vuokratu-
loon tai luovutusvoittoon.

SIIRTYMÄAIKA KOLME VUOTTA

Molemmissa sopimuksissa on sovittu kol-
men vuoden siirtymäajasta, jonka aikana
eläkkeiden verotus hoidetaan vanhan so-
pimuksen mukaisesti. Vanhan sopimuksen
soveltamisen ehtona tosin on, että asuin-

valtio verottaa eläkettä. Jos näin ei ole, uut-
ta sopimusta aletaan soveltaa ilman siirty-
mäaikaa.

Espanjan kanssa verosopimus on
allekirjoitettu joulukuussa 2015. Suomen
ja Portugalin valtiovarainministerit ovat
allekirjoittaneet viime marraskuussa uu-
den verosopimuksen, mutta sitä ei ole vie-
lä hyväksytty kummankaan maan parla-
mentissa.

MUUTAKIN KUIN AURINKORANTOJA

Portugali on houkutelut muualta muutta-
via eläkkeensaajia vuodesta 2010 alkaen
sillä, että se myöntää ulkomailta makset-
taville eläkkeille ensimmäisen kymmenen
asuinvuoden ajaksi verovapauden.

Suomea kevyempi verotuskohtelu on
houkutelut suomalaisia eläkkeensaajia
muuttamaan myös Espanjaan.

Uusien verosopimusten voimaantulon
jälkeen Espanjaan tai Portugaliin eläkkeel-
lä muuttaminen ei ole enää verotuksen nä-
kökulmasta yhtä kannustavaa. ■

Verneri Aalto

Näin paljon maksetaan

	Maa	Työeläke e/kk	Työeläkkeen- saajien lkm.
1.	Portugali	3504	475
2.	Espanja	1753	2567
3.	Ranska	1570	569
4.	Thaimaa	1395	127
5.	Luxemburg	1153	40
6.	Turkki	925	35
7.	Belgia	923	92
8.	Japani	910	38
9.	Sveitsi	781	582
10.	Yhdysvallat	739	1176

Näihin maihin maksetaan

	Maa	Työeläkkeen- saajien lkm.
1.	Ruotsi	18471
2.	Espanja	2567
3.	Saksa	1860
4.	Viro	1582
5.	Yhdysvallat	1176
6.	Australia	1085
7.	Kanada	975
8.	Norja	766
9.	Iso-Britannia	740
10.	Sveitsi	582

Portugaliin maksetaan suurimmat eläkkeet

SUOMESTA ULKOMAILLE maksetaan suu-
rimpia työeläkkeitä Portugaliin. Portu-
galiin maksetut keskimääräiset työeläk-
keet ovat 3 504 euroa kuukaudessa.

Seuraavana on Espanja, jossa asu-
ville maksetaan keskimäärin 1 753 eu-
ron kuukausieläkkeitä. Kärkikolmikkoon
seuraavaksi yltää Ranska 1 570 eurolla.

Ruotsiin maksetaan lukumääräisesti
eniten eläkkeitä. Lähes 18 500 Ruotsis-
sa asuvaa saa Suomesta työeläkettä. Es-
panjaan maksetaan seuraavaksi eniten,
noin 2 600:lle. Kolmanneksi listalla nou-
see Saksa noin 1 900 henkilöllä.

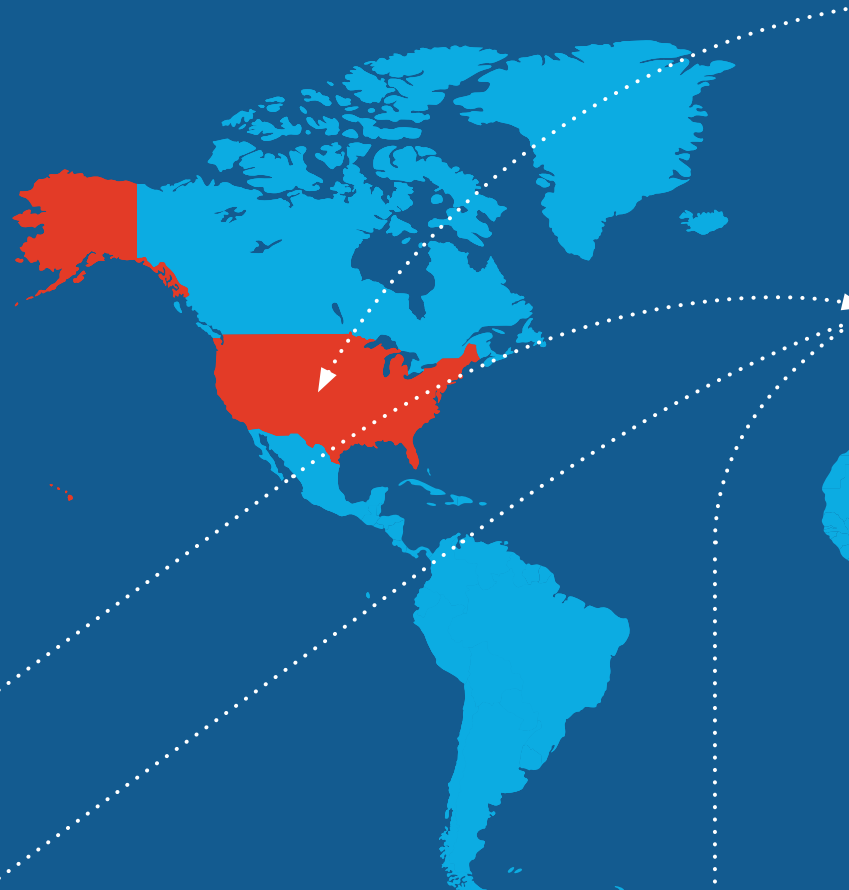
Suomen 1,46 miljoonasta työeläk-
keensaajasta noin 34 500 henkilöä eli
2,4 prosenttia asuu ulkomailla. ■

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia ja maaesittelyn. Lisää luettavaa muiden maiden eläketurvasta löydät osoitteesta www.etk.fi/muutmaat.

Kari Lindstedt
Informaatikko

IRLANTI

Eläkerahastot asuntolainamarkkinoille

IRLANTILAISET eläkerahastot alkavat rahoittaa asuntolainoja tänä vuonna erillisen yhtiön kautta.

The Frank Mortgage -yhtiö kerää eri eläkesijoittajilta 250 miljoonaa euroa, jota se lainaa edelleen kuluttajille.

Alhaiset korot pakottavat eläkesijoittajia etsimään kokonaan uusia sijoituslajeja, joista olisi mahdollista saada tuottoja. Myös pankkien entistä tiukempi sääntely avaa mahdollisuuksia myös muille kuin pankeille toimia asuntolainamarkkinoilla.

The Frank Mortgage toivoo seuraavansa Alankomaita, jossa eläkeyhtiöiden asuntolainasijoitusten arvo on jo peräti 660 miljardia euroa. Alankomaissa lähes joka viides uusi asuntolaina on eläkeyhtiöiden rahoittama.

Financial Times 8.3.

ISO-BRITANNIA

Homojen leskeneläkeoikeus korkeimmassa oikeudessa

BRITTLÄINEN homomies John Walker vaatii korkeimmassa oikeudessa puolisolleen samoja eläke-etuuksia kuin mitä naispuoliso saisi hänen kuollessaan.

Leski saa Iso-Britanniassa tyypillisesti työmarkkinoilla sovitun lisäeläkkeen kautta 50 prosenttia edunjättäjän eläkkeestä.

Työnantajilla on kuitenkin mahdollisuus eläke-etuutta myöntäessään jättää huomioida ennen vuotta 2006 maksetut eläkemaksut rekisteröidyssä parisuhteessa olleiden osalta. Tätä mahdollisuutta käytäisi myös Walkerin työnantaja.

Suurin osa työnantajista on kuitenkin jättänyt mahdollisuuden käyttämättä. Leskeneläke-etuudet on maksettu samalla tavalla leskiksi jääneille riippumatta siitä onko leski ollut hetero- tai homoliitossa.

BBC 8.3.

RUOTSI

Tavoitteena tasa-arvoiset eläkkeet

ERI PUOLUEIDEN edustajista koostuva Eläkeryhmä (*Pensionsgruppen*) on julkaissut toimintasuunnitelman, jonka avulla pyritään pienentämään miesten ja naisten välisiä eläke-eroja.

Suunnitelma koostuu kahdeksasta eri osa-alueesta. Sen avulla pyritään muun muassa arvioimaan Ruotsin eläkejärjestelmän perusturva tasa-arvon näkökulmasta sekä etsimään ratkaisuja, joiden avulla rahastoeläkkeiden siirto aviopuolisoiden ja myöhemmin myös avopuolisoiden välillä tehtäisiin helpommaksi.

Naisten eläke on Ruotsissa keskimäärin 30 prosenttia pienempi kuin miehillä. Takuueläkkeen saajista 80 prosenttia on naisia.

Regeringskansliet 23.1.

YHDYSVALLAT

- **Väkiluku:** 325 miljoonaa
- **Elinajan odote:** naiset 81,2, miehet 76,3 vuotta
- **Eläkeikä:** 66 vuotta, nousee asteittain 67:ään.

Puolison eläke voi nostaa omaa eläkettä

YHDYSVALLOISSA lakisääteistä työeläkejärjestelmää kutsutaan OASDI-järjestelmäksi. Asumisperusteista kansaneläkejärjestelmää ei maassa ole.

Työnantajien järjestämät lisäeläkkeet ovat Yhdysvalloissa yleisiä. Palkansaajat, jotka eivät kuulu työnantajan lisäeläkejärjestelmään, voivat maksaa vapaaehtoisia eläkemaksuja yksilölliselle eläketilille. Lisäeläkkeet ovat nykyään tyypillisesti maksuperusteisia, joissa eläke-etuuden suuruus määräytyy järjestelmään maksettujen maksujen perusteella.

Lakisääteisen eläkejärjestelmän rahoitus perustuu jakojärjestelmään, mutta puskurirahastoihin on kertynyt merkittävä varallisuus. Eläkkeet rahoitetaan vakuutusmaksulla, joka on sekä työntekijältä että työnantajalta 6,2 prosenttia palkasta. Maksua peritään palkkakaton (127 000 USD) alle jäävästä vuosipalkasta.

Vanhuuseläkeoikeutta varten vaaditaan työskentelyä vähintään kymmenen vuotta. Eläkkeen määrä lasketaan keskimääräisten tulojen mukaan. Täysi vanhuuseläke on 2 687 dollaria kuukaudessa. Vanhuuseläkkeeseen voi saada korotusta enintään 50 prosenttia puolison eläkkeestä. Vanhuuseläke on tuloharkintainen 70 vuoden ikään saakka.

Työkyvyttömyyseläke määräytyy pitkälti samoin kuin vanhuuseläke. Leskeneläkkeen voi saada yli 60-vuotias leski. Leskeneläkkeen perusmäärä on 100 prosenttia edunjättäjän eläkkeestä.

Lakisääteisen eläkejärjestelmän hallinnoinnista ja eläkkeiden maksamisesta vastaa Baltimoressa sijaitseva Sosiaaliturvan keskushallinto (*Social Security Administration*).

RANSKA

Macron yhdenmukaistaisi eläkejärjestelmät

PRESIDENTINVAALIEN ehdokas **Emmanuel Macron** lupaa isoja uudistuksia Ranskan työmarkkinoille ja eläkejärjestelmään.

Yksi kunnianhimoisista suunnitelmista on yhdistää 37 eri eläkejärjestelmää yhdeksi järjestelmäksi, joka kohtelisi yksityisen ja julkisten sektorin työntekijöitä yhdenmukaisella tavalla.

Macronin mukaan muutokseen menisi ainakin kymmenen vuotta ennen kuin se olisi kokonaan voimassa. Hän lupaa, ettei eläkeikään ja eläke-etuuksiin tulisi muutoksia hänen presidenttikautensa aikana.

Omaa keskustalaista liikettään edustava Macron halusi lisäksi laajentaa työttömyysvakuutuksen koskemaan myös yrittäjiä, maanviljelijöitä ja freelancereita.

Ranskan presidentinvaalien ensimmäinen kierros järjestetään 23.4.

Financial Times 2.3.

PUOLA

Eläkeiän lasku tuo kustannuksia

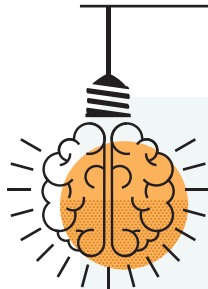
ELÄKEIÄN LASKU Puolassa aiheuttaa noin 0,4–0,9 prosentin vuosittaiset lisäkustannukset eläkejärjestelmälle suhteessa bruttokansantuotteeseen, arvioi Euroopan komission raportti.

Raportin mukaan julkisten varojen kestävyys on koetuksella, jos ihmisiä ei saada vapaaehtoisesti jatkamaan töissä lakisääteisen eläkeiän jälkeen.

Puolassa eläkeikää päätettiin vuonna 2012 nostaa vähitellen 67 vuoteen, mutta se laskettiin takaisin lähelle vanhaa tasoa, jossa naisten eläkeikä on 60 ja miesten 65 vuotta.

Maa kulkee vastavirtaan EU:ssa, sillä useassa maassa eläkeikää ollaan nostamassa.

Warsaw Voice 23.2.

OPI UUTTA

VAHVISTA ASiantuntijuuttasi eläkeasioissa.

ETK on luotettava työeläkealan osaaja ja kouluttaja. Kevään koulutuksissa on laaja kattaus oppia ja osaamisen vahvistamista. Muutama esimerkki valikoimistamme:

- **TYÖELÄKKEIDEN** kustannusten jako 4.5.
- **ULKOMAANTYÖN** vakuuttaminen 9.5.
- **AJANKOHTAISTA** eläketurvan arvioinnista ja kehittämisestä 24.5.
- **LAKIMIESPÄIVÄ** 7.6.

Eläketurvakeskus kouluttaa, ilmoittaudu verkossa.
www.etk.fi/koulutus

116 MILJ. EUROA

SELVITETTY vakuuttamaton palkkasumma oli viime vuonna 116 miljoonaa euroa.

Vakuuttamisen valvonnalla Eläketurvakeskus torjuu harmaata taloutta. ■

iStock

Masennus vie joka päivä kahdeksan henkilöä työkyvyttömyyseläkkeelle

MIELENTERVEYSSYISTÄ myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on vähentynyt kolmanneksen viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeellä on 153 000 henkilöä. Viime vuonna työeläkejärjestelmästä jäi 18 800 henkilöä työkyvyttömyyseläkkeelle.

Työkyvyttömyyseläkkeelle jäätiin keskimäärin 52-vuotiaana. Yleisimmät syyt edelleenkin olivat tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt.

Masennus on edelleen suurin yksittäinen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy.

Korkeimmillaan se vei eläkkeelle 4 300 henkilöä vuodessa (2007) eli kaksitoista henkilöä päivässä. Viime vuonna masennusperusteiselle eläkkeelle siirtyi 2 900 henkilöä eli kahdeksan henkilöä päivässä.

– Masennus vie etenkin naisia työkyvyttömyyseläkkeelle. Vuonna 2016 kaksi kolmesta masennusperusteisesta eläkkeestä myönnettiin naisille, kertoo tilastoyksikön päällikkö **Tiina Palotie-Heino** Eläketurvakeskuksesta.

Osatyökyvyttömyyseläkkeinä myönnettiin viime vuonna reilu neljännes (28 %) työkyvyttömyyseläkkeistä. Määrä on kasvanut 10 prosenttiyksikköä vuosikymmenessä.

Antti Karkiainen

Asiantuntijatyö natisuttaa työaikalakia

KOLMIKANTAINEN TYÖRYHMÄ valmistelee ehdotusta työaikalaksi. Työajan määrittelyssä pyritään huomioimaan työelämän muutokset niin, että työntekijän terveys ja työkyky säilyvät.

Toimihenkilöammateissa määritelty työaika, riittävä palautuminen sekä työn ja vapaa-ajan mutkaton yhteensovittaminen nousevat asiantuntijatyötä tekevien tavoitteiksi.

– Tulevaisuuden työ tulee perustumaan in-

formaatioon, joka ei ole aika- ja paikkasidon-naista, muistutti digitalisti **Ville Tolvanen** Työterveyslaitoksen tiedotustilaisuudessa.

Työterveyslaitoksen mukaan huomio suunnataan etätyössä työntekijän tavoitettavuuden säädöksiin ja liikkuvan työn osalta työajan määrittämiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän ehdotus valmistuu kesäkuussa. ■

Nelli Westerholm

Työeläke.fi-palvelupaketti uudistuu vapuksi

TYÖELÄKE.FI:N uudistunut palvelupaketti julistetaan uudessa kuosissaan vapun kynnyksellä. Kansalaisten palvelukanava muuttuu käyttäjäystävällisemmäksi palvelukokonaisuudeksi.

Sisällön kehittämisessä on pidetty mielessä eläketietoa etsivä kansalainen.

– Näin lisäämme ihmisten tietämystä siitä, miten heidän oma eläketurvansa muodostuu. Palvelussa tuomme eläketiedon näkyväksi ymmärrettävällä kielellä ja helposti käytet-

tävänä, kertoo verkkopäätoimittaja **Johanna Merinen** Eläketurvakeskuksesta.

Koko työeläkealan yhteistä palvelua ylläpitää ja sen sisällön toteuttaa Eläketurvakeskuksen viestintä. Täysin uudistetun media-konseptin ja digitaalisen tuotannon osalta kumppanina on ollut Frantic. Työeläke.fi:n sähköinen työeläkeote ja eläkkeen hakemispalvelu säilyvät tunnistuksineen edelleen Arekin teknisessä ympäristössä. ■

Anne Iivonen

Työeläke.fi

” Perustietoa eläkkeistä ja reitti omaan työeläkeotteeseen. Palvelun tuottaa Eläketurvakeskus.

Työn tuunaus palkittu henkilöstötekena

UUDE HENKILÖSTÖTEKO on Vantaan kaupungin *Tuunattu työ* -hanke. Tuunattu työ tarjoaa apua, kun työntekijä on sairauden tai tapaturman vuoksi tilapäisesti kykenemätön suorittamaan työstään. Tuunatusti hän kuitenkin pystyy tekemään soveltaen omaa tai korvaavaa työtä.

Tuunatun työn mahdollisuus otetaan puheeksi aina sairastumisen yhteydessä. Tuunatusta työstä voidaan sopia työpaikalla työntekijän ja esimiehen kesken tai työntekijän hakeutuessa työterveyshuoltoon.

Näin työntekijä pysyy mukana työyhteisössä ja työpaikka saa käyttöönsä ainakin osan työntekijän työpanoksesta.

Hankkeen tavoitteena on nostaa työkyky keskiöön. Myönteiset kokemukset ja tarinat ovat entisestään lisänneet tuunatun työn käyttöä, ja näin on saavutettu merkittävät säästöt henkilöstömenoissa.

Henkilöstöjohtoon ryhmä HENRY ry ja Ilmarinen palkitsivat Henkilöstöteko-kilpailun voittajan. ■

Työeläkealan asiantuntijaksi syksyn tehovalmennuksella

TYÖSKENTELETKÖ TYÖELÄKEALALLA asiantuntijatehtävissä tai teetkö tiivistä yhteistyötä työeläkealan kanssa? Oletko kiinnostunut syventämään osaamistasi työeläkeasioista sekä asiantuntijana?

Tule mukaan kuudenteen *Asiantuntijana työeläkealalla* -valmennukseen. Valmennus alkaa syyskuussa ja päättyy toukokuussa 2018. Valmennuksessa syvennät työeläkealan tuntemustasi, kehität asiantuntijatyössä tarvitsemasi taitoja ja verkostoidut muiden asiantuntijoiden kanssa.

Koulutus sisältää 12 asiantuntijaluentoa, asiantuntijatyön 360°-arvion sekä työhösi liittyvän kehittämistyön. Ilmoittaudu mukaan toukokuun loppuun mennessä Etk.fi-verkkopalvelussa [<http://www.etk.fi/tyoelakepalvelut/koulutus/asiantuntijana-tyoelakealalla-valmennus/>].

Valmennuksen hinta on 3800 euroa (alv 0%). Lisätietoja valmennuksesta antaa **Anna-Stina Toivonen** puh. 029 411 2626, [anna-stina.toivonen\(a\)etk.fi](mailto:anna-stina.toivonen(a)etk.fi). ■

Eläketurvakeskus

► OTK **Heli Backman** on nimitetty johtajaksi Eläketurvakeskukseen 1.1.2018 lukien. Hän aloittaa tehtävässä elokuun puolivälissä, ja eläkkeelle siirtyvä **Riitta Korpiluoma** työskentelee lakilinjan johtajana kuluvan vuoden loppuun asti.

Heli Backmanilla on laaja eläke- ja sosiaaliturva-alan tuntemus sekä pitkä kokemus esimies- ja johtamistehtävistä.

Backman on työskennellyt sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosaston eläkevakuutusyksikön johtajana vuodesta 2009. Ministeriön eläkevakuutusyksikön vastuulla ovat muun muassa työeläkejärjestelmän etuuksia ja hallintoa sekä työeläkkeiden rahoitusta koskevat asiat, kansaneläkejärjestelmä ja tapaturmavakuutusjärjestelmä sekä näiden rahoitus.

Viime vuosina Backman on lisäksi vetänyt lukuisia suuria ja merkittäviä lainmuutoshankkeita.

Eduskunta hylkäsi indeksisaloitteen

EDUSKUNTA yhtyi valiokunnan mietintöön, jossa esitettiin kansalaisaloitteen (KAA 4/2016 vp) hylkäämistä. Asiaan paneutunut sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti eduskunnalle indeksimuutosta koskevan kansalaisaloitteen hylkäämistä.

Mietintö (StVM 4/2017) kansalaisaloitteesta työeläkeindeksin palauttamisesta takaisin palkkatasoindeksiksi valmistui 14. maaliskuuta. Eduskunta vei asian päätökseen viikkoa myöhemmin. ■

KUKA?

Marketta Ahlström

- **Ikä:** 55-vuotias
- **Työtehtävä:** lomitussasioiden asiantuntija Melassa
- **Lähellä sydäntä:** rakkaat lähellä ja kaukana
- **Kiinnostuksen kohteet:** ihminen, kielet ja kulttuurit
- **Aikoo lukea:** Linus Jonkmanin Introvertit.

Läsnäolo taltuttaa vihapuheen

Vihan, valheellisuuden ja suvaitsemattomuuden teemojen vastavoimana Marketta Ahlström uskoo inhimilliseen läsnäoloon, lapsiin ja runouteen.

Muistutus meille suvakeille

Pirjo Hassinen pohtii kirjassaan vihan vaarallisuutta myös silloin, kun vihan kohteena ovat suvaitsemattomuus ja ihmisoikeuksien polkeminen.

Kirjan kuvaama yhteiskunnallispoliittinen ilmapiiri leviää pelottavalla tavalla reaali maailmassa. Samastuin vahvasti päähenkilöiden ajatusmaailmaan.

Kirja kolahti minuun muistutuksena kaiken ääriajattelun vaarallisuudesta silloin, jos ja kun ajatukset muuttuvat sanoiksi ja teoiksi. Pidin erityisesti kirjan loppuratkaisusta. ■

Pirjo Hassinen: Kalmari (Otava 2016)

Millainen elämä on arvokasta?

Luen helppolukuisia englanninkielisiä pokkareita pitääkseni yllä kielitaitoani. Tätä kirjaa en olisi malttanut laskea kädestäni.

Kirjan kysymykset ovat rankkoja: Millainen elämä on arvokasta? Eikö rakkaus riitä? Onko ihmisellä oikeus päättää omasta kuolemastaan?

Suurista kysymyksistään huolimatta kirja on mukaansatempaavaa luettavaa. Näinkin raskaista aiheista voi siis kirjoittaa lämmöllä ja huumorilla. ■

Jojo Moyes: Me Before You (Penguin 2012)

Lorut ja runot sanojen tanssia

Lapsille ja lastenlapsille kannattaa hankkia kirjoja, joita itse jaksaa lukea yhä uudestaan. Runomutoisia lastenkirjoja on hauska lukea ääneen. Minusta runot ja lorut

ovat vähän kuin verbaalista tanssia.

Näkyviä eläimiä hämärästi muistuttavat näkymättömät eläimet ruokkivat sekä teksteillään että kuvillaan lapsen ja aikuisen mielikuvitusta. Runot käsittelevät omituisten otustensa kautta moninaisia elämänilmiöitä. ■

Bondestam ja Stark: Ennen näkymättömiä eläimiä (Teos 2016)

Ajankohtaisempi kuin koskaan

Luin tämän kirjan lähes 40 vuotta sitten. Se kuvaa totalitaristista yhteiskuntaa, joka kontrolloi ja manipuloi tarkasti jokaista jäsentään. Totuutta muunnellaan systemaattisesti,

vääristä ajatuksista rangaistaan ankarasti.

Nuorena kirjassa järkytti ajatus, että epämääräinen "valtio" pystyisi kääntämään ihmisen ajatukset ja tunteet pääläelleen. Nyt huomaa, että tämä kirja nousee ikävällä tavalla mieleeni maailman nykykehitystä seurattessani. ■

George Orwell: Vuonna 1984 (WSOY 1949)

New Skills Required

TODAY'S COMPLEX REALITIES should show in the design of social protection, argues **Anna d'Addio**, economist with a long career in the OECD.

d'Addio is pleased that the Finnish pension reform makes the scheme financially sustainable. The praise comes with certain reservations, though. "Statistics show that, on average, people live longer. But healthy ageing is far from true for all. There is huge variation in health and longevity across groups with different socioeconomic backgrounds."

The risk of poverty in retirement is also a problem, particularly for women and the long-term unemployed. Long parental leaves shorten women's working life, reduce their earnings and, as a result, affect their pensions. Leave arrangements should re-balance the distribution of care activities within the family to help women advance in their careers.

Pension policies should also take into account that people's attitude towards work has changed. "People look for more freedom of choice and for solutions that may help them adjust their work to their individual needs," d'Addio explains. People need to take increasing responsibility for their employability, social insurance and financial planning. "Schools, employers and unions will play a crucial role in helping people build the necessary financial competencies and life and work skills."

d'Addio concludes that we need new forms of social security. Developing pensions requires a comprehensive approach that takes employment, education and social policies into account.

d'Addio will be one of the keynote speakers at the international conference on pensions in Helsinki in May (*Changing Labour Markets, Life-Course and Pensions*). ■

Pensions Small in Russia

THE FRAGILE PENSION SYSTEM in Russia means that most retirees have to work in retirement. The average old-age pension in Russia is RUB 13,500, an ample €220. Disabled veterans and veterans of the Great Patriotic War (1941–1945) receive the highest pensions, around RUB 30,000 (€490).

"Politically, the retirees have not been forgotten", argues **Markku Kivinen**, Director of the Aleksanteri Institute. But the faith in the pension system has crumbled among young Russians. "Nobody can predict what

pensions will be like when it is time for me to retire," explains 27-year-old librarian **Savva Eirus-Šulepov**. A recent study by NWO shows that as many as 76% of the 18–49-year-olds in Russia believe that they cannot afford to stop working.

The Russian pension system comes with many uncertainty factors. The retirement ages are low: 55 for women and 60 for men. Many of the private pension funds established in 2002 have been forced to close down because of negative returns. ■

Average Monthly Pension 1,632 euros

THE AVERAGE MONTHLY PENSION in 2016 was 1,632 euros (€1,848 for men and €1,453 for women).

Women's pensions averaged 78 per cent of men's. The highest pensions were paid in Uusimaa (€1,942) and the lowest in Southern Ostrobothnia (€1,403).

Circa 1,460,000 persons receive a pension in their own right in Finland. Of all persons aged 16 or above, nearly one third (32%) receive a pension. The figures do not include recipients of part-time pensions or persons receiving only a survivors' pension.

Of the working-age population, circa 6 per cent have retired on a disability pension. This is slightly less than in 2015.

In 2016, a total of 29.7 billion euros was paid in statutory pensions, of which 26 billion euros in earnings-related pensions and 2.5 billion euros in Kela pensions. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

Olli Hakämies

MORE NEWS IN ENGLISH

- Follow us on Twitter @ETKinfo
- Subscribe to our newsletter etk.fi/en/newsletter/
- Visit our website etk.fi/en

Tax Agreements with Spain and Portugal

THE TAX AGREEMENT negotiations with Spain and Portugal have been completed. As a result, Finland can levy tax on private sector earnings-related pensions paid from Finland to pension recipients living in both these countries.

The agreements are similar in content. Once they have been ratified by the parliaments of the two countries on the Iberian Peninsula, they will most likely come into force in 2018. Thanks to the new agreements, Finland can levy tax on nearly all pensions

paid from Finland to Spain and Portugal.

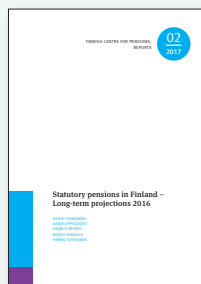
The tax that the pension recipients pay to these countries will be deducted from the tax that is to be paid to Finland. The new agreements cover not only taxes but also the rent income received from or the profit on the sale of a leased owner-occupied flat in Finland.

Both agreements include a three-year transition period. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin

Nämä ja monet muut julkaisut löydät verkosta www.etk.fi/julkaisut

Statutory pensions in Finland: Long-term projections 2016

Julkaisu on englanninkielinen käännös aiemmin ilmestyneestä raportista Lakisääteiset eläkkeet: pitkän aikavälin laskelmat 2016. Raportissa esitellään Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmat lakisääteisten eläkkeiden kehityksestä vuosille 2016–2085. Raportissa tarkastellaan eläkemenojen ja etuustason kehitystä sekä työeläkkeiden rahoitusta. Keskeisiä tuloksia ovat TyEL-maksun ja -varojen kehitys.

Tekijät: Heikki Tikanmäki, Jukka Appelqvist, Kaarlo Reipas, Mikko Sankala ja Hannu Sihvonon
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Reports 02/2017

Eläketiedon merkitys: suomalaisten mielipiteet vuoden 2017 eläkeuudistuksesta

Tutkimuksessa tarkastellaan kyselytutkimuksen avulla, miten vuoden 2017 eläkeuudistus tunnetaan sekä selvitetään informaation merkitystä eläkeasioiden tuntemiseen, ajatuksiin eläkeistä sekä näkemyksiin eläkeuudistuksesta.

Toimittajat: Sanna Tenhunen, Ilpo Airio, Olli Kangas, Karoliina Koskenvuo ja Susan Kuivalainen
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2017

UUOSITTAIN ILMESTYVÄT JULKAISUT

- Tilasto Suomen eläkkeensääjistä kunnittain 2016
- Kokonaiseläke 2017: katsaus työeläkkeen, kansaneläkkeen ja verotuksen määräytymiseen
- Työeläkkeiden kustannusten jako vuonna 2015
- Yritysten työeläkemaksut vuonna 2015
- Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2015
- Suomen työeläkevakuutetut 2015

MUUALLA JULKAISTUA

Measuring Welfare Entitlement Generosity in Transitional Welfare States: The Case of Post-Communist Countries in Central and Eastern Europe

Artikkelissa pohditaan vertailevan hyvinvointivaltiotutkimuksen puitteissa kehitettyjen sosiaaliturvaetuksien tasoa mittavien määrällisten indikaattoreiden soveltuvuutta kehittyvien ja uusien hyvinvointivaltioiden tutkimukseen ja verrataan Keski- ja Itä-Euroopan uusien EU-maiden sosiaaliturvan tasoa vakiintuneisiin OECD:n hyvinvointivaltioihin.

Tekijä: Kati Kuitto
Julkaisu: Social Indicators Research, First Online 17 December 2016

Luetko jo Eläkefaktaa?

ELÄKEFAKTA TARJOAA sinulle korkeatasoista ja laajasti hyödynnettävää asiantuntijatietoa eläketurvasta.

ELÄKEFAKTA ON Eläketurvakeskuksen uusi uutiskirje. Se kokoaa yhteen uusimpia julkaisujamme ja niiden keskeisiä havaintoja.

ELÄKEFAKTA KILAHTAA säännöllisesti sähköpostiisi mukanaan tuoretta tietoa Eläketurvakeskuksen tutkimuksista, tilastoista, tiedotteista, blogeista ja seminaareista.

KIRJE ILMESTYY kuusi kertaa vuodessa.

Liity Eläkefaktan postituslistalle osoitteessa www.etk.fi/uutiskirje

Tilaa Eläkefakta! www.etk.fi/uutiskirje